

**INFORME ANUAL DA CULTURA
EN SANTIAGO DE COMPOSTELA
2018**

ÍNDICE

INTRODUCCIÓN.....	04
1. RADIOGRAFÍA CULTURAL DE SANTIAGO DE COMPOSTELA.....	06
1.1. INDICADORES ECONÓMICOS.....	06
1.1.1. Conta satélite	
1.1.2. Afiliacións á Seguridade Social	
1.1.3. Empresas culturais	
1.1.4. Gasto municipal en cultura	
1.1.5. Dotación de persoal municipal en cultura	
1.1.6. Subvencións municipais en réxime de concorrencia competitiva	
1.1.7. Subvencións municipais nominativas	
1.1.8. Turismo cultural	
1.1.9. Peregrinacións	
1.2. INDICADORES DE PROGRAMACIÓN.....	23
1.2.1. Recursos económicos do Auditorio de Galicia	
1.2.2. Públicos no edificio do Auditorio de Galicia	
1.2.3. Públicos no Teatro Principal	
1.2.4. Públicos noutros espazos	
1.2.5. Comparativa por disciplinas artísticas	
1.2.6. Principais programacións culturais do Auditorio de Galicia	
1.2.7. Centros Cívicos	

1.3. INDICADORES SECTORIAIS E DE PARTICIPACIÓN CULTURAL.....	38
1.3.1. Libro e editoriais	
1.3.2. Patrimonio	
1.3.3. Arquivos	
1.3.4. Rodaxes	
1.3.5. Hábitos e prácticas culturais da poboación	
1.3.6. Encontros profesionais	
2. VALORACIÓN DOS AXENTES SOCIOCULTURALS DE SANTIAGO DE COMPOSTELA.....	50
2.1. VALORACIÓN CUANTITATIVAS DOS AXENTES.....	52
2.1.1. Importancia da cultura en Santiago de Compostela	
2.1.2. Infraestruturas e servizos culturais da cidade	
2.1.3. Situación dos axentes culturais	
2.1.4. Liñas de apoio do Concello de Santiago a outros axentes culturais	
2.1.5. Características da oferta cultural do Concello	
2.1.6. Colaboración do Concello con outros axentes	
2.1.7. Acceso e participación cultural da cidadanía	
2.2. VALORACIÓN CUALITATIVAS DOS AXENTES.....	67
2.2.1. Principais acontecementos culturais en Santiago de Compostela	
2.2.2. Principais debilidades e fortalezas da cultura en Santiago	
2.2.3. Comentarios e suxestións dos axentes socioculturais de Santiago	
3. A MODO DE SÍNTESE.....	72

INTRODUCCIÓN

Nas últimas décadas viron a luz numerosos tratados internacionais, tanto da Unión Europea como de Nacións Unidas, que coinciden en salientar a importancia crecente da cultura no devir das sociedades contemporáneas. A cultura é clave no fomento da creatividade, expresividade e pensamento crítico da cidadanía, así como na participación social e na construción das identidades colectivas. Pero ademais tense revelado como unha ferramenta útil cara outros fins, como o desenvolvemento territorial, a cohesión social ou a rexeneración urbana.

No caso de Galicia, o sector cultural achega un 2% do PIB, con máis de 6.000 empresas, 30.000 postos de traballo e unha facturación global que supera os 2.100 millóns de euros, constituíndo así unha realidade socioeconómica de primeira orde.

Esa realidade merece ser xestionada desde os poderes públicos e os axentes sectoriais con rigor e racionalidade, o que implica dotarse de instrumentos de diagnose, planificación e avaliación. Resulta significativo como no mundo da cultura a utilización de técnicas estatísticas non está tan presente nin ten a mesma tradición ca noutros sectores de actividade, como a sanidade, a industria ou a educación. De feito, aínda hoxe son relativamente singulares aquelas institucións culturais que explicitan os seus obxectivos de forma precisa e medible, ou que renden contas sobre o grao de consecución de tales obxectivos.

Consciente desta eiva, o Concello de Santiago decidiu implantar un aparello de medición baseado en indicadores que permita acceder a un mellor coñecemento da situación da cultura local, o que debера redundar nunha toma de decisións máis informada e nunha maior transparencia e capacidade de avaliación (interna e social) das políticas culturais. Unha iniciativa inédita e pioneira entre as cidades galegas.

O **Informe Anual da Cultura 2018** que agora presentamos tenta responder a esta demanda da Concellaría de Acción Cultural a través dun panel de datos extraídos fundamentalmente de tres tipos de fontes:

1. estatísticas oficiais consultadas,
2. datos internos facilitados polo propio Concello de Santiago e
3. información producida a partir dun cuestionario enviado a 322 axentes socioculturais do municipio.

Durante o proceso de traballo puidemos comprobar como boa parte das estatísticas oficiais non dispuñan de desagregación a escala municipal, ou ben que os datos ofrecidos non se podían considerar representativos. En termos xerais, optamos por incluír nesta primeira entrega do Informe Anual da Cultura un grupo inicial de datos que respondesen aos seguintes criterios:

- ✓ Información representativa a escala municipal
- ✓ Información comparable no tempo, entre territorios ou entre disciplinas artísticas
- ✓ Información útil para a toma de decisións no ámbito local
- ✓ Información comprensible e significativa
- ✓ Información sustentable: partir dunha radiografía simple alimentada por fontes estables, abertas e gratuítas que permitan actualizar os datos periodicamente.

Pola súa parte, o cuestionario a axentes socioculturais proveunos de información abundante e de calidade. Obtivemos unha porcentaxe de resposta superior ao 70% dos envíos, ratio que duplica ao acadado por outros cuestionarios estatais de natureza similar (Fundación Alternativas e Fundación Contemporánea).

A inexistencia de informes similares en cidades da nosa contorna (galega e estatal) obrigounos a un esforzo extra por termos que explorar un territorio novo, abrindo camiño sen unha folla de ruta predefinida. Por ese motivo, o documento que agora presentamos debe ser considerado un “informe cero” que de certo será ampliado e refinado cara vindeiras entregas. Agardamos que esta ferramenta sexa útil para os axentes da cultura en Santiago de Compostela, e que permita enriquecer a reflexión e o debate sobre as políticas culturais locais.

1. RADIOGRAFÍA CULTURAL DE SANTIAGO DE COMPOSTELA

Para a confección das táboas e gráficos que mostraremos ao longo deste capítulo revisamos 63 fontes estatísticas oficiais, tanto de ámbito estatal como autonómico, ademais de realizar unha batería de consultas a persoal técnico do Concello de Santiago.

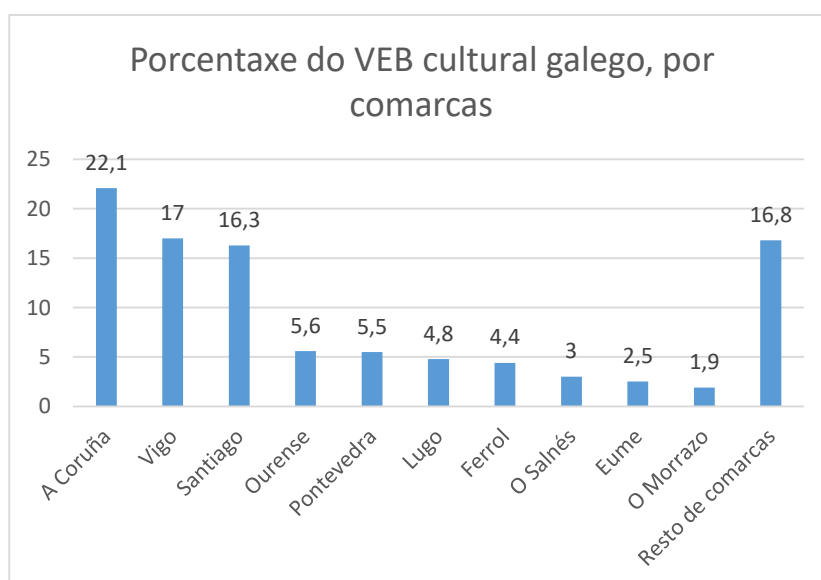
A descrición detallada do proceso de traballo e das metodoloxías empregadas figura no denominado Informe Intermedio, que foi entregado na Concellaría de Acción Cultural o pasado mes de outubro de 2018.

1.1. INDICADORES ECONÓMICOS

1.1.1. CONTA SATÉLITE

O Instituto Galego de Estatística (IGE) publicou en 2016 un documento titulado “Análise do Sector Cultural” no que, entre outros asuntos, daba conta do peso que o sector cultural ten na economía das comarcas galegas, medido tanto en termos de Valor Engadido Bruto (VEB) como de Produto Interior Bruto (PIB). A partir dos seus datos¹ compuxemos os seguintes gráficos:

GRÁFICO 1

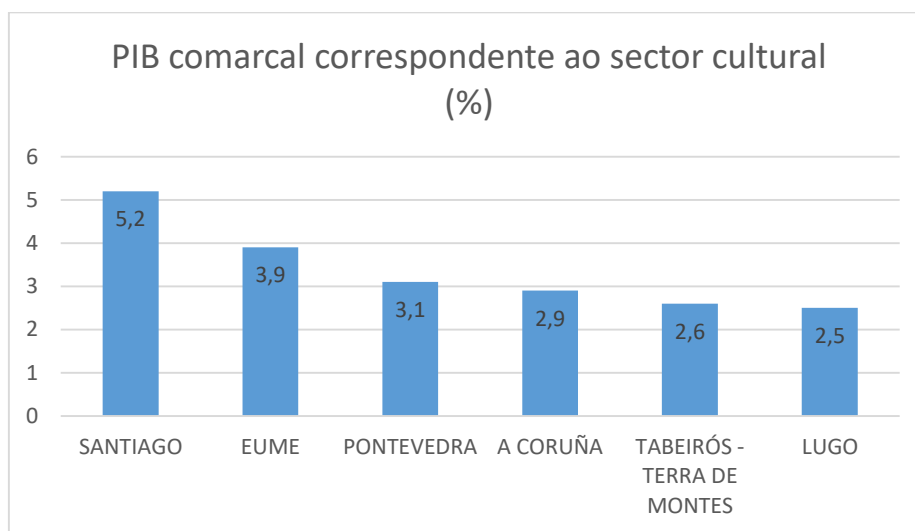

Fonte: “Análise do Sector Cultural” (IGE, 2016)

¹ Datos que resultan de calcular a media destas variables entre as anualidades de 2010 e 2012.

Como podemos comprobar, a comarca de Santiago achega un 16'3% do Valor Engadido Bruto cultural de Galicia, moi por riba da súa aportación ao PIB galego (7'8%) e do seu peso poboacional (5'8%²). Ao mesmo tempo, esta táboa tamén nos informa do grao de concentración espacial das actividades culturais do país: máis da metade do VEB cultural está localizado nas comarcas de A Coruña, Vigo e Santiago.

GRÁFICO 2

Fonte: "Análise do Sector Cultural" (IGE, 2016)

A bisbarra de Santiago é, a gran distancia, a comarca de Galicia cun maior peso económico do sector cultural. A actividade cultural representa un 5'2% do PIB comarcal, moi por riba dos valores rexistrados nas comarcas doutras cidades como Pontevedra (3'1%), A Coruña (2'9%) ou Lugo (2'5%).

² Dato de 2011 (INE. Padrón municipal de habitantes).

1.1.2. AFILIACIÓN Á SEGURIDADE SOCIAL

A mellor vía de aproximación ao emprego cultural do Concello de Santiago é a que se desprende dos datos de afiliacións á Seguridade Social. Segundo a consulta realizada en xuño de 2018 para as ramas culturais da Clasificación Nacional de Actividades Económicas (CNAE)³, en Santiago de Compostela habería 1.241 persoas afiliadas, o que supuña un 3'2% das afiliacións totais no municipio e un 9'5% das afiliacións “culturais” do conxunto de Galicia.

GRÁFICO 3

Fonte: Elaboración IGE a partir dos ficheiros de afiliacións e contas de cotización facilitados pola Seguridade Social

³ Ramas culturais do CNAE: 18 – Artes gráficas e reprodución de soportes gravados; 58 – Edición; 59 - Actividades cinematográficas, de vídeo e de programas de televisión, gravación de son e edición musical; 60 Actividades de programación e emisión de radio e televisión; 63 Servizos de información; 90 Actividades de creación, artísticas e espectáculos; 91 Actividades de bibliotecas, arquivos, museos e outras actividades culturais

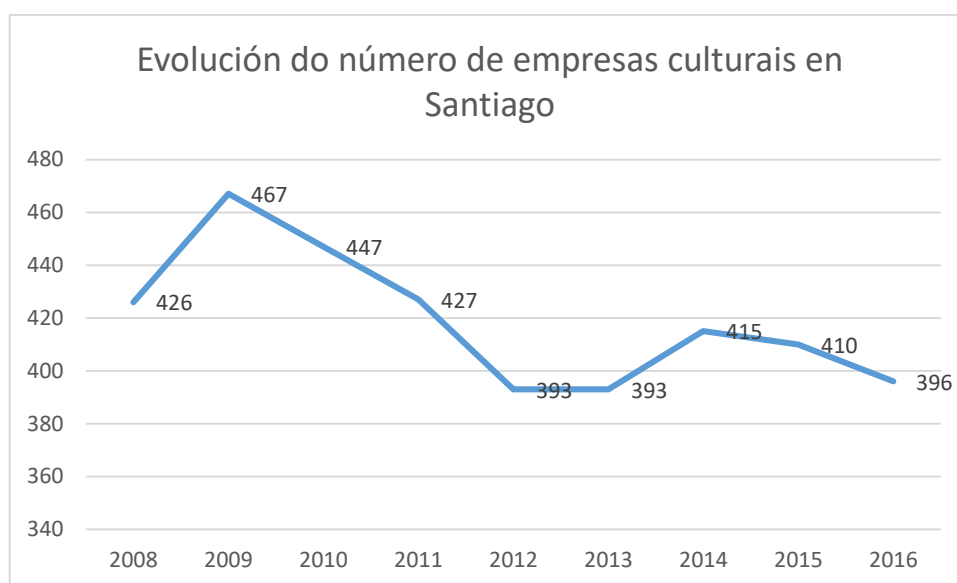

As ramas que máis afiliacións proporcionan son: “Actividades de programación e emisión de radio e televisión”, “Actividades de creación, artísticas e de espectáculos” e “Edición”. Con certeza, este reparto das afiliacións estará condicionado pola presenza no municipio das instalacións centrais da Corporación Radio e Televisión de Galicia (CRTVG).

1.1.3. EMPRESAS CULTURAIAS

Empregando esas mesmas sete ramas culturais do CNAE para o municipio de Santiago, en 2016 sumaríamos 396 empresas culturais, que suporían un 4% do total de empresas do Concello.

GRÁFICO 4

Fonte: IGE. Explotación do directorio de empresas e unidades locais

Como podemos observar, entre 2009 e 2012 rexistrouse un notable retroceso (15'8%) no número de empresas, manténdose desde entón con leves variacións na contorna das 400. Esta evolución contrasta coa sinalada polo INE (Directorio Central de Empresas) para o conxunto de Galicia nese período, cun debuxo de estabilidade á alza, se ben non temos suficientes elementos de xuízo para discernir se se trata dunha dinámica propia da cidade ou se responde á diferente metodoloxía utilizada por IGE e INE. Seguindo cos datos do IGE, a distribución por ramas de actividade para 2016 quedaría do seguinte modo:

GRÁFICO 5

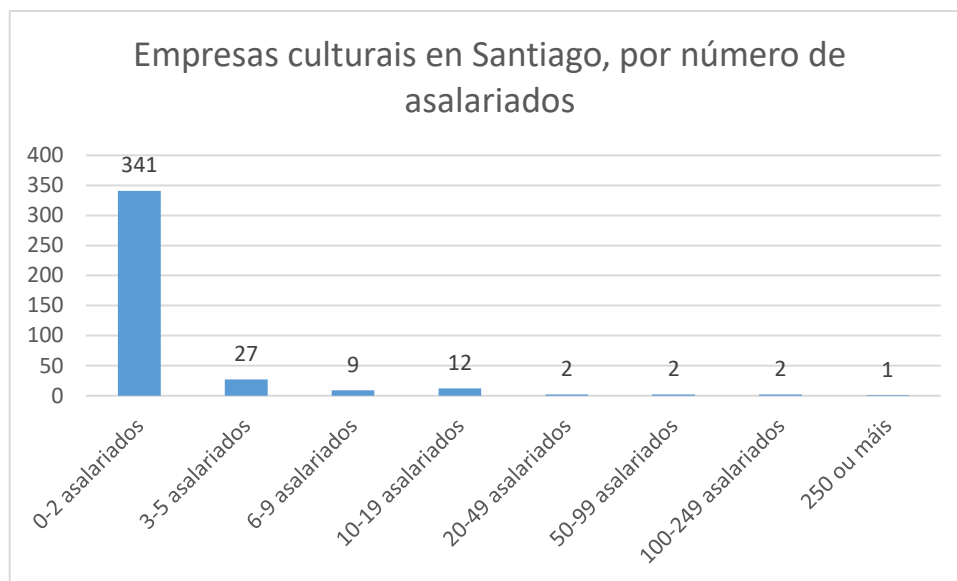

Fonte: IGE. Explotación do directorio de empresas e unidades locais

O subgrupo de empresas máis numeroso é o que pertence a “Actividades de creación, artísticas e de espectáculos” (42’7%), seguido das empresas de “Artes gráficas e reprodución de soportes gravados” (20’9%) e das empresas de “Edición” (14’6%). Na categoría de “Actividades de programación e emisión de radio e televisión” habería só 8 empresas: se cruzamos este dato co das afiliacións á Seguridade Social poderemos concluír que se trata de empresas dun tamaño medio superior en canto a número de asalariadas.

Precisamente se analizamos o tamaño das empresas segundo o número de traballadores, veremos como o perfil predominante é o de entidades de moi pequena dimensión.

GRÁFICO 6

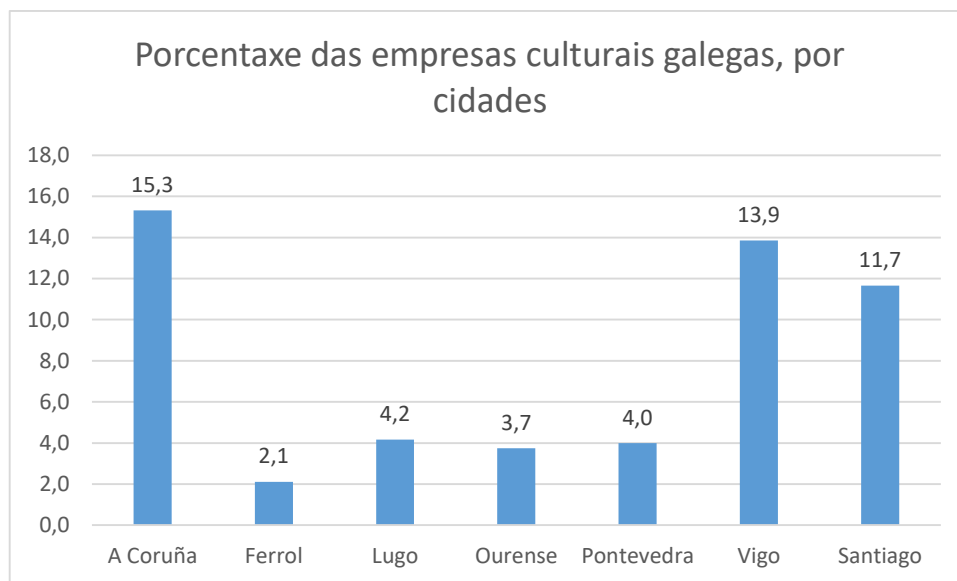
Fonte: IGE. Explotación do directorio de empresas e unidades locais

O 92'9% das empresas teñen entre 0 e 5 traballadores asalariados, un 5'3% entre 6 e 19, e só 7 empresas (1'8%) de 20 ou máis empregados, o que define un escenario moi atomizado, en consonancia co que nos encontramos no resto de Galicia.

En canto á fórmula xurídica que presentan estas empresas, e agora con datos de 2014, un 38'8% son sociedades con responsabilidade limitada, un 36'1% son persoas físicas, un 5'3% son sociedades anónimas, un 1'2% son sociedades cooperativas e o 18'5% restante están agrupadas baixo a categoría de "outros".

Para rematar este apartado, no seguinte gráfico podemos ver, de novo con datos de 2014, a porcentaxe de empresas culturais galegas que acolle cada unha das sete cidades.

GRÁFICO 7

Fonte: IGE. Explotación do directorio de empresas e unidades locais

En liña co indicado no primeiro apartado deste capítulo (Conta Satélite), vemos que Santiago é a terceira cidade galega en número de empresas, cun 11'7% das empresas culturais de Galicia, a escasa distancia de Vigo (13'9%), pero cunha densidade per capita moi superior ao dispor de tan só do 3'5%⁴ da poboación do país.

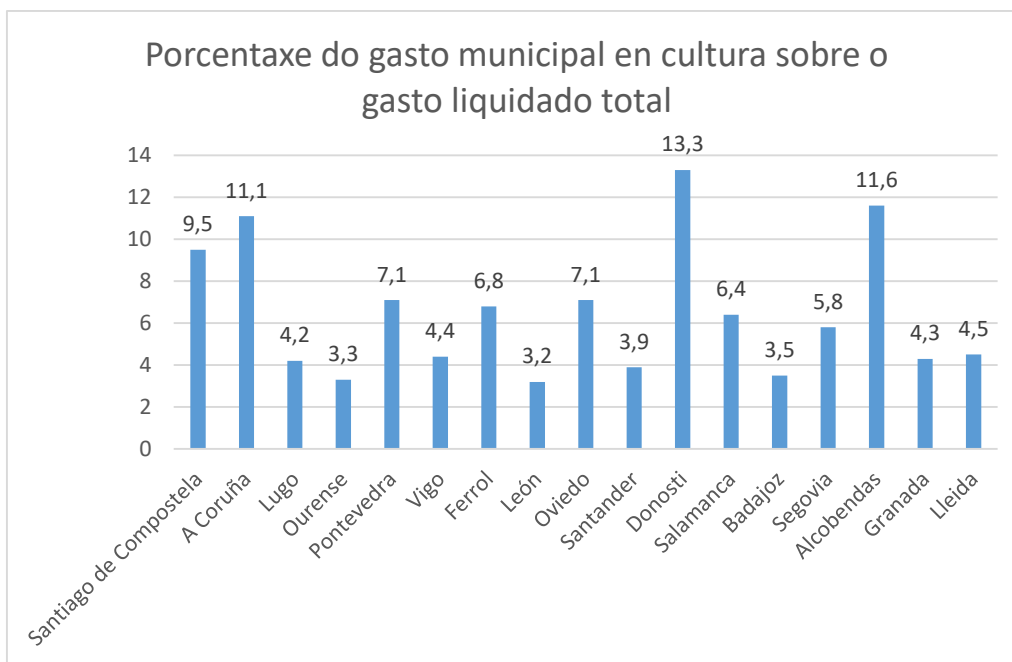
1.1.4. GASTO MUNICIPAL EN CULTURA

O Concello de Santiago acometeu en 2016 un gasto en cultura de 9.015.662 €, o que supón un 9'5% do seu gasto liquidado total e unha media de 94 € por habitante. Estas cifras sitúano, xunto ao Concello da Coruña, no tramo superior das sete cidades galegas, por diante de Pontevedra e Ferrol e moi lonxe do gasto en cultura de Lugo, Vigo e Ourense. Se o comparamos con outras cidades españolas⁵, tamén presenta os rexistros máis elevados.

⁴ Dato de 2014 (INE. Padrón municipal de habitantes).

⁵ Os criterios estatísticos empregados para a selección de cidades están pormenorizados nas táboas que se entregan adxuntas a este Informe Anual da Cultura.

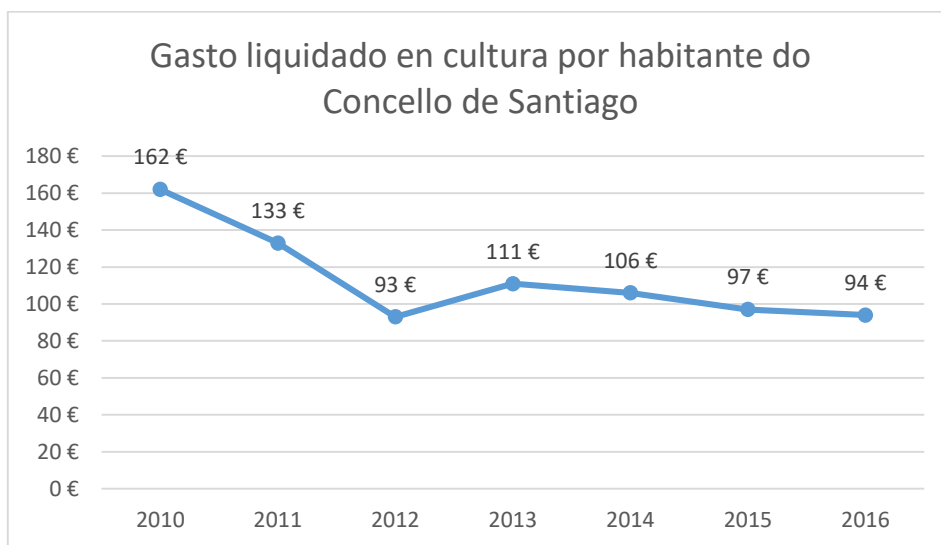
GRÁFICO 8

Fonte: Datos Presupuestarios de las Entidades Locales; Ministerio de Hacienda

Co advento da crise económica o gasto municipal en cultura diminuíu intensamente, tanto en termos absolutos como relativos. Exceptuando o ano Xacobeo de 2010, onde o esperable é que se producise un incremento puntual extraordinario do gasto cultural, entre 2011 e 2015 asistimos a unha caída dun 26'6% do gasto cultural do Concello de Santiago, mentres que na media das administracións locais galegas (Deputacións e Concellos de máis de 5.000 habitantes) o descenso nese período foi moito menor, dun 9'6%.

GRÁFICO 9

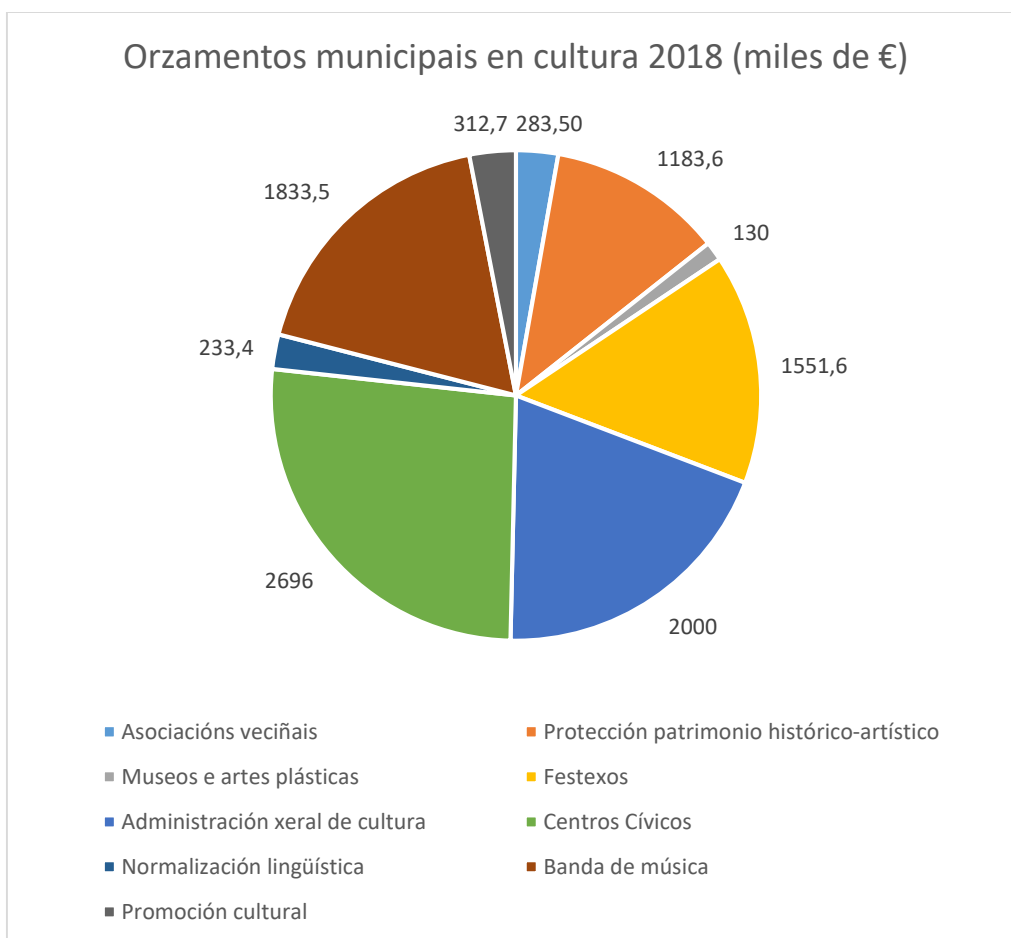

Fonte: Datos Presupuestarios de las Entidades Locales; Ministerio de Hacienda

Como podemos apreciar neste gráfico, foi entre os anos 2011 e 2012 cando se produciu un recorte máis pronunciado en cultura. A tónica desde 2013 até 2016 foi dun suave declive ou estancamento arredor dos 100 € por habitante.

Os orzamentos aprobados en 2017, cun total para cultura de 9.692.113 €, e en 2018, con 10.224.479 €, supuxeron unha viraxe nesa tendencia, cunha alza dun 13'4% a respecto do gasto liquidado en 2016. A desagregación por partidas dos orzamentos municipais en cultura para 2018 quedan do seguinte xeito:

GRÁFICO 10

Fonte: Concello de Santiago

As partidas con maior dotación orzamentaria son Centros Cívicos, Administración Xeral da Cultura, Banda Municipal de Santiago de Compostela, Festexos e Protección do Patrimonio Histórico - Artístico, todas elas por riba do millóns de euros.

1.1.5. DOTACIÓN DE PERSOAL MUNICIPAL EN CULTURA

O cadro de persoal municipal en cultura está composto por 69 traballadoras e traballadores, das cales 29 son membros da Banda Municipal de Santiago de Compostela, 21 están adscritos aos Auditorio de Galicia, 16 á área de Relacións Veciñais, Centros Cívicos e Xuventude, e 3 á Concellaría de Acción Cultural.

A distribución por grupos queda reflectida na seguinte táboa:

TÁBOA 1

	total	grupo A	grupo C
Departamento Municipal de Cultura	3	1	2
Banda Municipal de Música	29	23	6
Relacións Veciñais, Centros Cívicos e Xuventude	16	3	13
Auditorio de Galicia	21	6	15

Fonte: Concello de Santiago

1.1.6. SUBVENCÍONS MUNICIPAIS EN RÉXIME DE CONCORRENCIA COMPETITIVA

O número de persoas e colectivos que solicitan axudas públicas para desenvolver os seus proxectos é un posible indicador á hora de medir as iniciativas culturais presentes na cidade, e polo tanto a súa vitalidade creativa. Na última década só temos constancia da convocatoria de subvencións competitivas en catro anualidades ou temporadas: en 2008, 2009, 2016 e 2018-19. As de 2008 e 2009 foron dirixidas ao tecido asociativo da cultura, a de 2016 a empresas e profesionais, e a de 2018-19 a ambos colectivos.

TÁBOA 2

TÁBOA RESUMO - CONVOCATORIAS DE SUBVENCÍONS COMPETITIVAS			
	importe total	solicitantes	beneficiarias
2008	45.000 €	44	32
2009	40.000 €	39	30
2016	50.000 €	60	23
2018-19	150.000 €	67	36

Fonte: Concello de Santiago

O importe total por anualidade mantívose relativamente estable nas tres primeiras convocatorias (entre 40.000 e 50.000 €), e incrementouse un 50% por ano na convocatoria máis recente. Tamén apreciamos unha importante suba no número de solicitudes entre 2009 e 2016, quizás por tratarse de diferentes colectivos destinatarios.

1.1.7. SUBVENCÍONS MUNICIPAIS NOMINATIVAS

As subvencións nominativas son aquelas que se formalizan mediante convenio con entidades cuxo labor merece unha particular valoración por parte dos responsables políticos e técnicos da administración pública, neste caso da área da cultura.

No período entre os anos 2009 e 2018 (ambos incluídos), distribuíronse desde o Concello de Santiago un total de 3.015.645 € en subvencións nominativas, dos que un 53'3%

correspóndense con convenios coa Fundación Eugenio Granell, unha fundación de interese galego cunha especial vinculación estatutaria co Concello. O diñeiro restante foi destinado a outras 33 entidades beneficiarias.

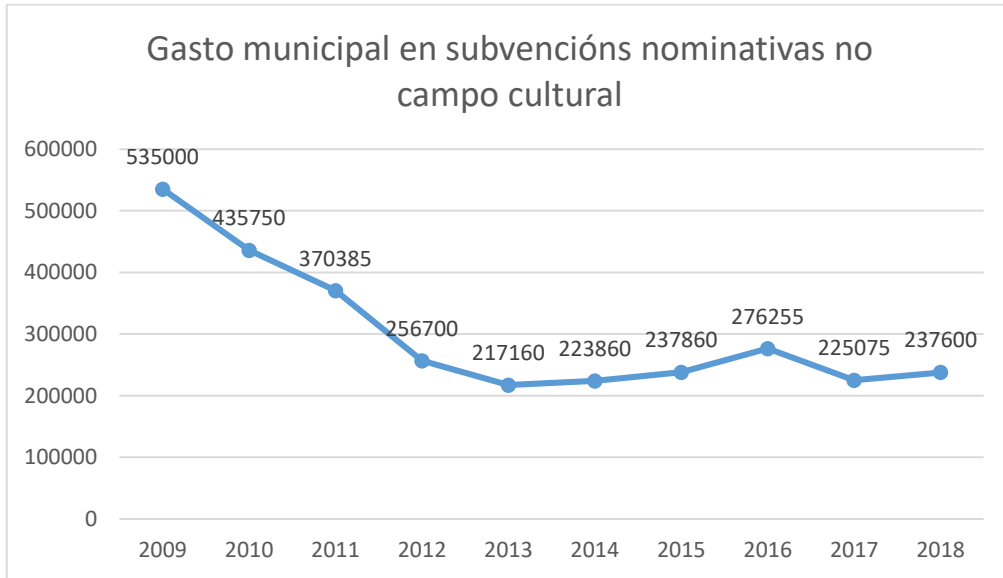
TÁBOA 3

ENTIDADE	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Fundación Torrente Ballester	30000	21000	17850	24000	21000	21000	21000	15000	15000	0
Sala Nasa	60000	50000	42500	0	0	0	0	0	0	0
Sala Capitol	25000	13750	11685	11000	10000	9000	9000	12000	0	0
Fundación Granell	255000	230000	195500	140000	126000	126000	140000	130000	135000	130000
Vía Galego	25000	10000	8500	0	0	0	0	0	0	0
Fundación Rosalía de Castro	7000	5000	4250	4250	3825	3825	3825	3825	3825	4000
Conservatorio Folque	25000	20000	17000	10000	8000	8000	8000	20000	20000	20000
Museo do Pobo Galego	15000	12000	10200	10200	9180	9180	9180	10000	10000	30000
Asociación Cultural Solfa	6500	5000	4250	4250	0	0	0	3000	3000	0
Asociación do Traxe Galego	6000	5000	4250	4250	3825	3825	3825	3825	3825	0
Novo Circo	15000									
Asociación Barriga Verde	15000	12000	10200	0	0	0	0	0	0	0
Asociación Cultural Cidade Vella	15000	12000	10200	10200	9180	9180	9180	28180	20000	20000
Federación de Libreiros	7000	5000	4250	4250	3825	3825	3825	0	0	0
Casa da Troya	6000	6000	5100	4000	3600	3600	3600	3600	3600	3600
Música en Compostela	7500	5000	4250	4250	3825	3825	3825	3825	3825	5000
Asociación Cultural O Galo	15000	10000	8500	6800	2500	2000	2000	2000	2000	2000
Asociación Circo e Cabaret		10000	8500	0	0	0	0	0	0	0
Ateneo		2000	1700	4250	2500	3400	3400	5000	5000	20000
Seráns de Compostela		2000	1700	0	0	0	0	0	0	0
Real Sociedade Económica de Amigos do País				6000	5400	5400	5400	0	0	0
Instituto de Estudos Padre Sarmiento				9000	0	0	0	0	0	0
Asociación Cultural e Folclórica Colexiata do Sar					2500	3500	3500	3500	0	0
Asociación Cultural Francisco Asorey					2000	2000	2000	0	0	0
Asociación Cultural Rocha Forte						2000	2000	3000	0	3000
Fundación Compostela Arquitectura						1500	1500	0	0	0
Fundación Castelao						300	300	0	0	0
Cofradía de la Veracruz						2500	2500	0	0	0
Númax								12000	0	0
Agrupación Folclórica Cantigas e Agarimos								3500	0	0
Grupo de Baile e Música Tradicional Brincadeira								3500	0	0
Obradoiro de Cultura Tradicional Ultreia								3500	0	0
Asociación Cultural e Musical Contoneson								4000	0	0
Compostela Literaria								3000	0	0
TOTAL ANUAL (en €)	535000	435750	370385	256700	217160	223860	237860	276255	225075	237600

Fonte: Concello de Santiago

Durante o decenio 2009 - 2018 a partida reservada para subvencións nominativas no campo cultural sufriu un forte redución, sendo os recortes moi acusados entre 2009 e 2013 (descenso do 59'4%), para logo permanecer estable con leves variacións arredor dos 240.000 €.

GRÁFICO 11

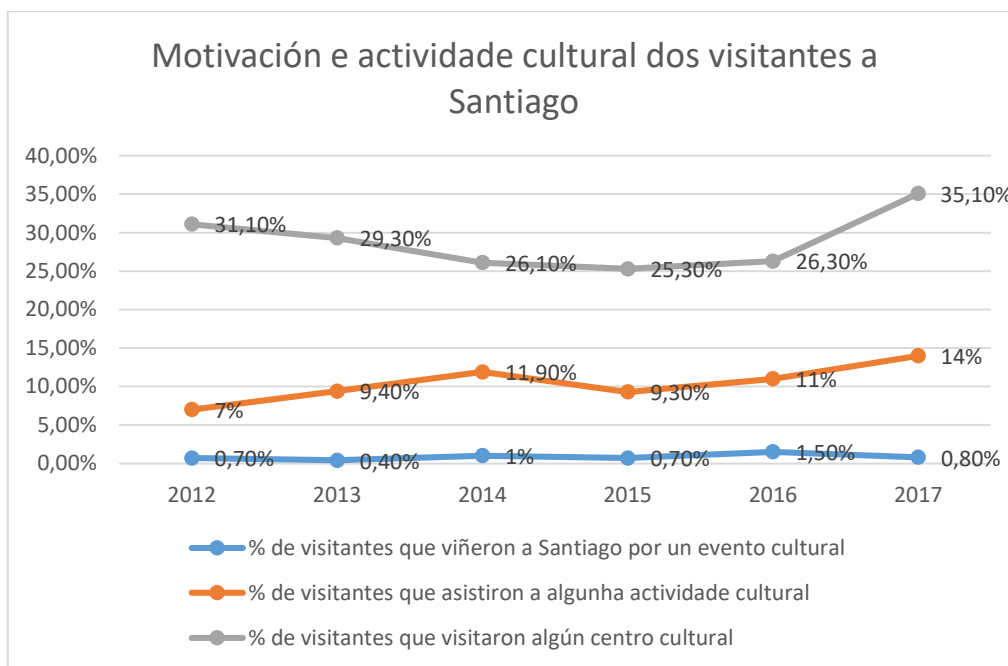

Fonte: Concello de Santiago

1.1.8. TURISMO CULTURAL

Para a redacción deste apartado recorreremos aos datos facilitados por INCOLSA – Turismo de Santiago, elaborados polo Centro de Estudos Turísticos (CETUR) da Universidade de Santiago.

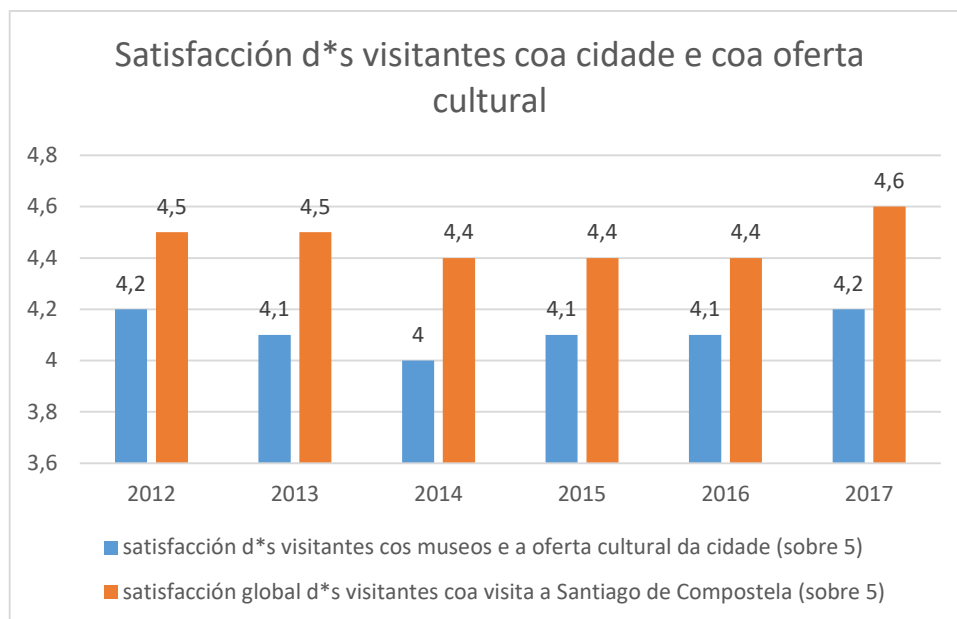
GRÁFICO 12

Fonte: INCOLSA – Turismo de Santiago, CETUR – USC

Entre os anos 2012 e 2017, entre un cuarto e un terzo das visitantes a Santiago visitaron algún centro cultural. Esa porcentaxe decaeu entre 2012 e 2015, para experimentar un notable ascenso desde entón. Tamén desde 2015 medra de forma continua e significativa a asistencia a actividades culturais, pasando dun 9'3 % a un 14 %. Segundo se desprende desta serie histórica, os eventos culturais son un motivo moi minoritario para visitar Compostela, do que se pode deducir que existe certa marxe de mellora no papel que a programación cultural pode desempeñar cara a atracción turística.

GRÁFICO 13

Fonte: INCOLSA – Turismo de Santiago, CETUR – USC

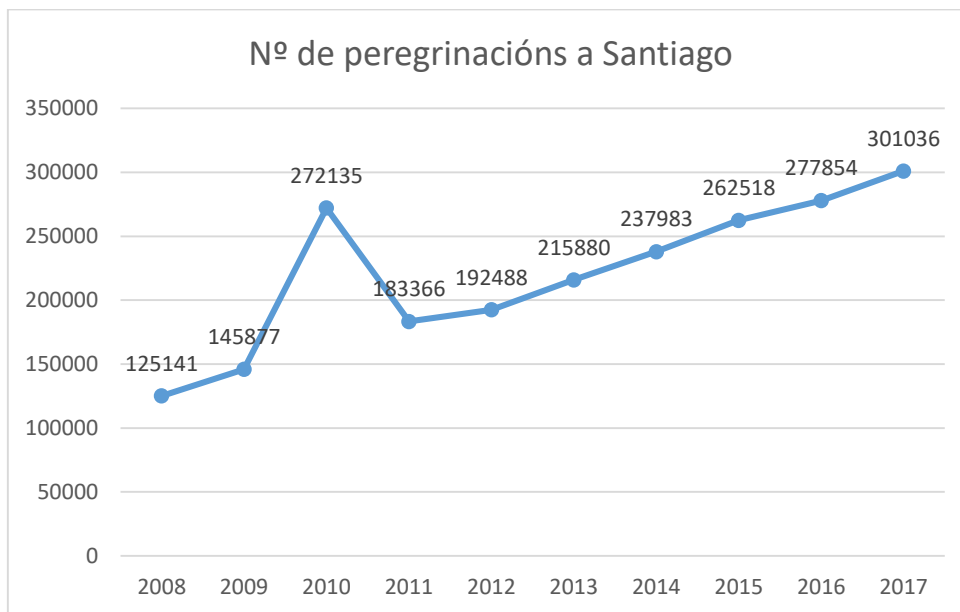
Nunha escala de 0 a 5, as visitantes á cidade valoran o grao de satisfacción que experimentan en diferentes aspectos da súa estadia en Santiago⁶. Pois ben, os museos e a oferta cultural da cidade obteñen un 4'2 (8'4 sobre 10) pero á vez sitúanse no tramo máis baixo de valoracións desde 2012, xunto á dotación de estacionamentos públicos e a sinalización turística. É certo que en 2017 mellora a percepción sobre os museos e a oferta cultural, pero sen equipararse aínda aos valores medios.

1.1.9. PEREGRINACIÓNS

Entre os anos 2008 e 2017 o número de peregrinacións a Santiago multiplicouse por 2'4 até acadar a cifra de 300.000. Ademais desta medranza de seu, entre os fenómenos máis destacados deste período podemos salienta a progresiva feminización das peregrinacións, que en 2017 xa supuña a práctica paridade entre mulleres e homes, e a internacionalización, cun paulatino e constante incremento dos peregrinos estranxeiros até superar en 12 puntos aos peregrinos de nacionalidade española. De todo iso damos conta nos seguintes gráficos.

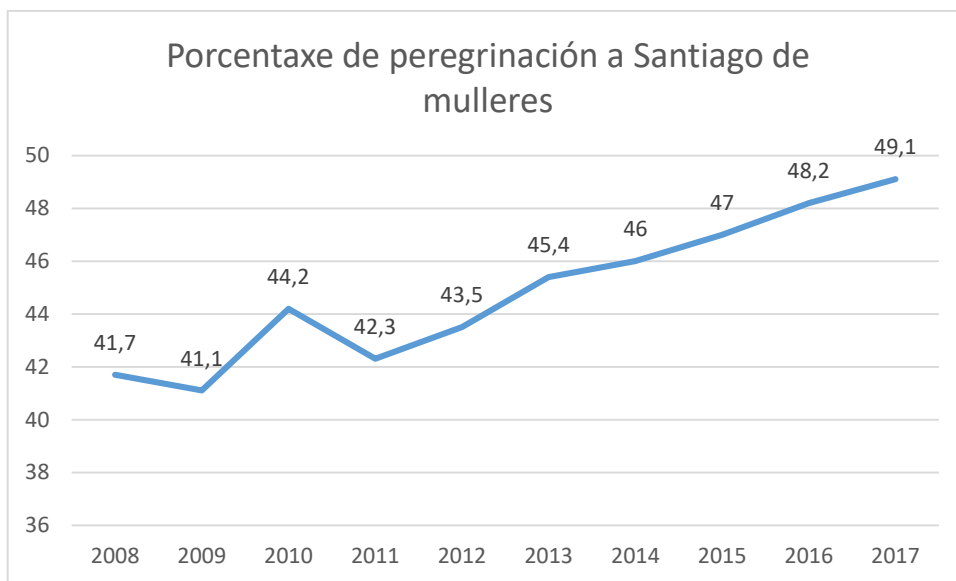
⁶ Seguridade cidadá, hospitalidade/amabilidade, limpeza cidadá, mobilidade peonil, conservación do patrimonio histórico – artístico, restauración e gastronomía, dotación de espazos libres e zonas verdes, museos e oferta cultural, oferta comercial, sinalización turística, calidade/prezo da cidade, oficinas de información, dotación de estacionamentos públicos.

GRÁFICO 14

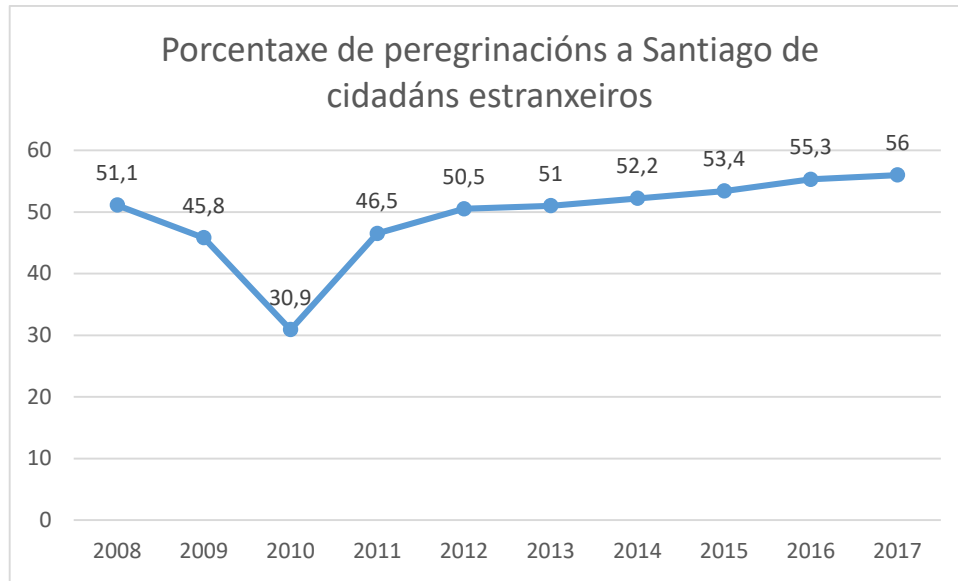
Fonte: Oficina do Peregrino

GRÁFICO 15

Fonte: Oficina do Peregrino

GRÁFICO 16

Fonte: Oficina do Peregrino

En canto á nacionalidade dos peregrinos estranxeiros, un 9% provén de Italia, un 7'7% de Alemaña, o 5'8% dos Estados Unidos, o 4'3% de Portugal e o 3% de Francia. En total fixeron o Camiño de Santiago en 2017 cidadáns de 160 países.

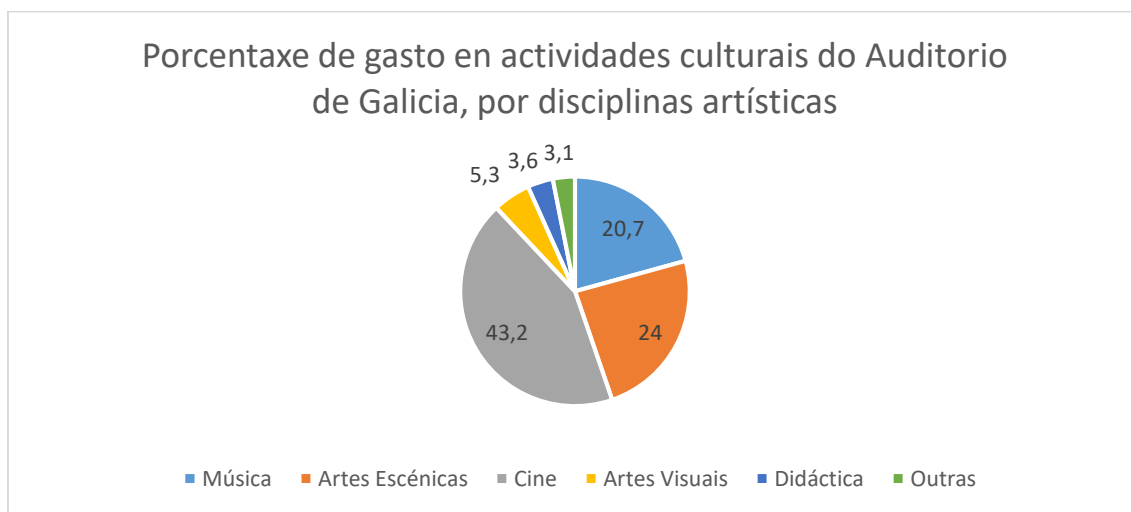
1.2. INDICADORES DE PROGRAMACIÓN

No que atinxe á programación de Santiago de Compostela, centrarémonos nos datos facilitados polo Auditorio de Galicia, e só de forma secundaria, por dispoñer de menos información, nas actividades realizadas pola Rede de Centros Cívicos. O Auditorio de Galicia é o organismo de dependencia municipal con maiores recursos destinados a cultura e o que aglutina boa parte da programación artística do Concello. Xestiona actividades culturais no propio edificio que lle dá nome, ademais de no Teatro Principal, na Zona C e noutros espazos da cidade.

1.2.1. RECURSOS ECONÓMICOS DO AUDITORIO DE GALICIA

O gasto liquidado total do organismo Auditorio de Galicia en 2017 foi de 2.794.246,37 €, dos que 1.336.994,67 € (un 47'8%) foron destinados á organización de actividades culturais. Dese gasto específico en actividades culturais, un 43'2% dedicouse ao cinema, un 24% a artes escénicas, un 20'7% a música, un 5'3% a artes visuais e un 3'6% a programación didáctica e un 3'1% a outras actividades.

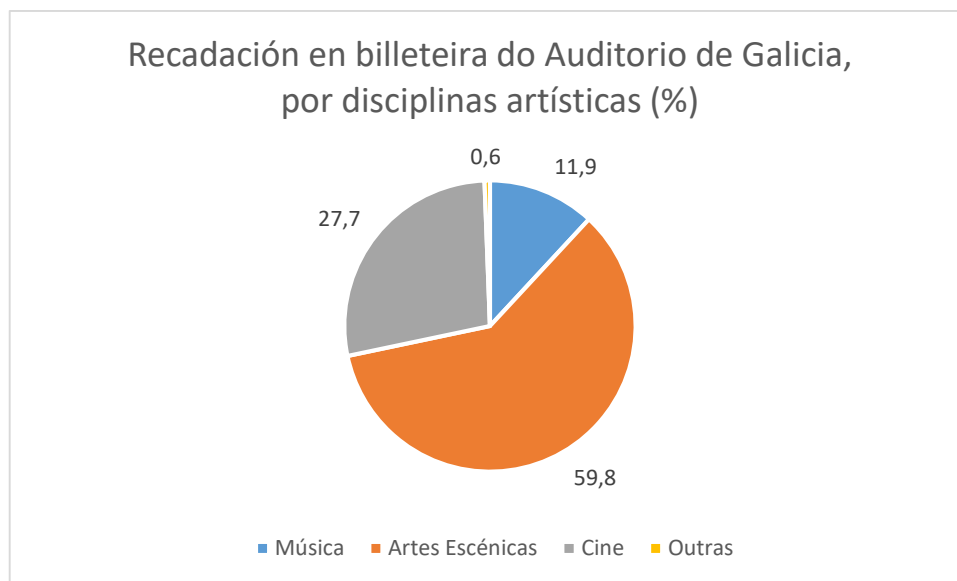
GRÁFICO 17

Fonte: Auditorio de Galicia

Nese mesmo ano 2017, a recadación en billeteira ascendeu a 262.537,70 €, un 19'6% do investido en actividades culturais. Máis da metade deses ingresos en billeteira (59'8%) foron obtidos en actividades de artes escénicas, un 27'7% en actividades de cinema e un 11'9% en actividades musicais.

GRÁFICO 18

Fonte: Auditorio de Galicia

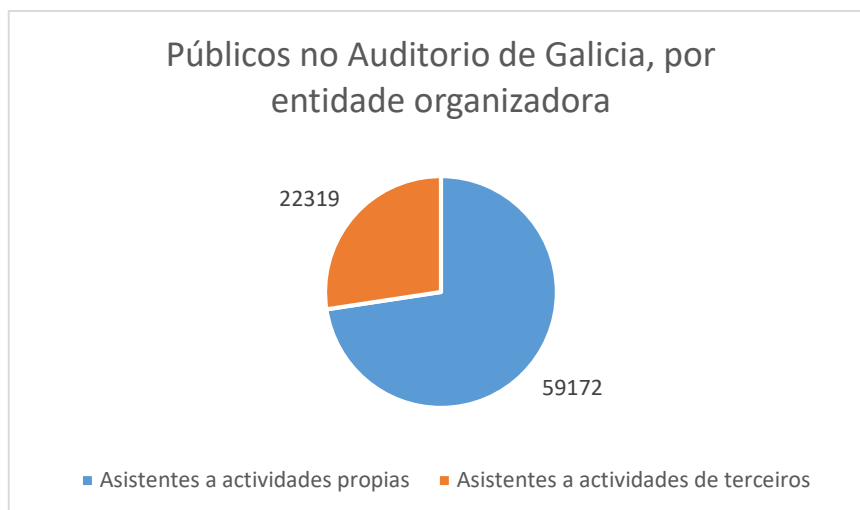
Se medimos agora a taxa de retorno económico (ingresos en billeteira / recursos investidos) segundo disciplinas artísticas, veremos como as actividades de artes escénicas recadan un 48% do que se inviste nelas, as de cinema un 12'4% e as de música un 11%.

1.2.2. PÚBLICOS NO EDIFICIO DO AUDITORIO DE GALICIA

En 2017 programáronse un total de 140 actividades no edificio do Auditorio de Galicia, das que 99 foron actividades programadas polo propio Auditorio e 41 por terceiras entidades en réxime de cesión ou alugueiro. En total asistiron como espectadores 81.491 persoas, cunha ocupación media do 68% do aforo dispoñible e 528 persoas por actividade programada.

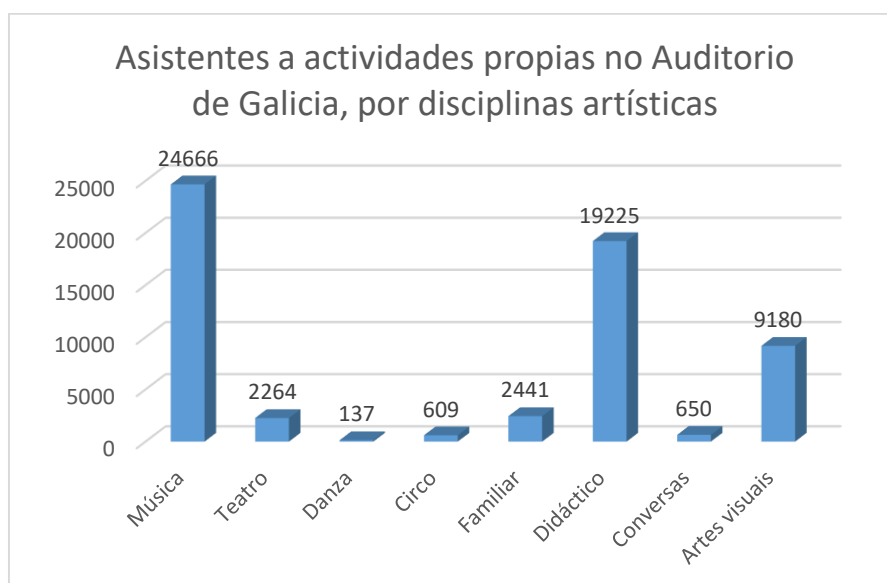
GRÁFICO 19

Fonte: Auditorio de Galicia

De entre as actividades propias programadas polo Auditorio de Galicia, as que presentaron maior afluencia de público e máis altas taxas de ocupación foron as didácticas e as musicais, a gran distancia das demais disciplinas artísticas.

GRÁFICO 20

Fonte: Auditorio de Galicia

Para unha información máis en detalle, pódense consultar as seguintes táboas desagregadas por entidade organizadora e disciplinas artísticas.

TÁBOA 4

ACTIVIDADES PROPIAS DO AUDITORIO DE GALICIA				
	nº actividades	nº asistentes	% ocupación	nº asistentes / actividade
MÚSICA	34	24666	74'3	725'5
TEATRO	6	2264	37'8	377'3
DANZA	1	137	13'7	137
CIRCO	2	609	30'5	304'5
FAMILIAR	6	2441	40'7	406'8
DIDÁCTICO	33	19225	85'0	582'6
CONVERSAS	14	650	17'8	46'4
TOTAL	96	49992	67'2	520'7

Fonte: Auditorio de Galicia

TÁBOA 5

ACTIVIDADES PROPIAS DO AUDITORIO DE GALICIA (ARTES VISUAIS)				
	nº actividades	nº asistentes	% ocupación	nº asistentes / actividade
ARTES VISUAIS	3	9180		3060'0

Fonte: Auditorio de Galicia

TÁBOA 6

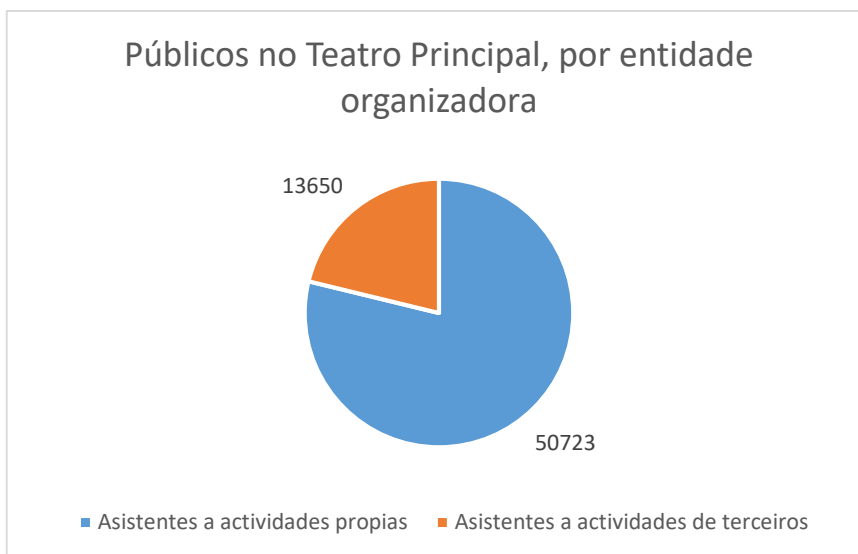
ACTIVIDADES ORGANIZADAS POR TERCEIRAS ENTIDADES NO AUDITORIO DE GALICIA				
	nº actividades	nº asistentes	% ocupación	nº asistentes / actividade
CESIÓN	18	5105	49'3	283'6
ALUGUEIRO	23	17214	80'1	748'4
TOTAL	41	22319	70'1	544'3

Fonte: Auditorio de Galicia

1.2.3. PÚBLICOS NO TEATRO PRINCIPAL

Durante 2017 celebráronse 398 actos no Teatro Principal, dos que 306 se inscriben na programación do Auditorio de Galicia e 92 a cargo doutras entidades baixo cesión do recinto. En total houbo unha afluencia de 64.373 espectadores, cunha taxa de ocupación media do 41'9% e 162 asistentes por actividade.

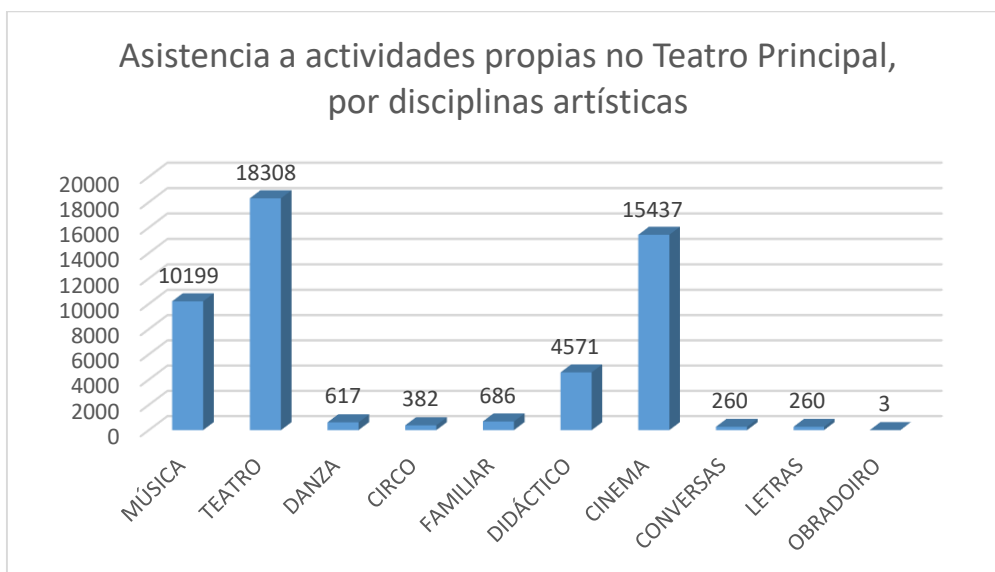
GRÁFICO 21

Fonte: Auditorio de Galicia

Por disciplinas artísticas, asistiron a funcións de teatro máis de 18.000 persoas, cun 54% de ocupación, seguido das proxeccións de cinema con máis de 15.000 espectadores e un 31'4% de ocupación, e dos concertos musicais, con máis de 10.000 persoas e un 49% de ocupación. Con todo, foron as programacións didácticas as que lograron maiores cotas de ocupación do aforo, cun 77'5% (se exceptuamos o circo, do que se celebrou unha única función).

GRÁFICO 22

Fonte: Auditorio de Galicia

De igual modo que no apartado anterior, xuntamos as táboas onde consta a información desagregada por entidade organizadora e disciplinas artísticas.

TÁBOA 7

ACTIVIDADES PROPIAS DO AUDITORIO DE GALICIA NO TEATRO PRINCIPAL				
	nº actividades	nº asistentes	% ocupación	nº asistentes / actividade
MÚSICA	52	10199	49'0	196'1
TEATRO	85	18308	53'8	215'4
DANZA	9	617	17'1	68'5
CIRCO	1	382	95'5	382
FAMILIAR	4	686	42'9	171'5
DIDÁCTICO	28	4571	77'5	163'2
CINEMA	123	15437	31'4	125'5
CONVERSAS	2	260	32'5	130'0
LETRAS	1	260	65'0	260'0
OBRADOIRO	1	3	12'0	3'0
TOTAL	306	50723	43'4	165'7

Fonte: Auditorio de Galicia

TÁBOA 8

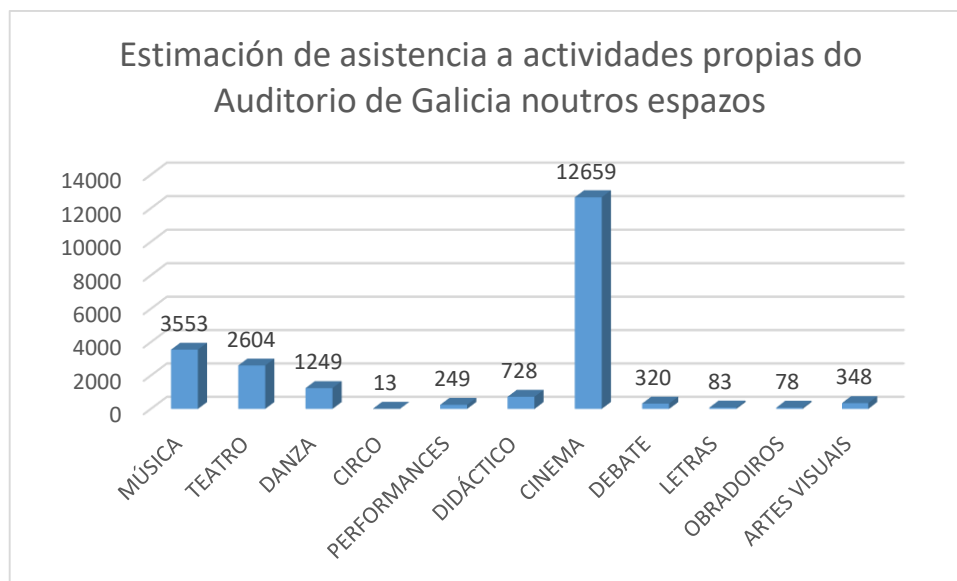
ACTIVIDADES ORGANIZADAS POR TERCEIRAS ENTIDADES NO TEATRO PRINCIPAL				
	nº actividades	nº asistentes	% ocupación	nº asistentes / actividade
CESIÓN	92	13650	37'1	148'4

Fonte: Auditorio de Galicia

1.2.4. PÚBLICOS NOUTROS ESPAZOS

No que atinxe ás actividades realizadas polo Auditorio de Galicia tanto na Zona C como noutros espazos da cidade, sumaron un total de 387, ás que podemos engadir dúas máis a cargo de terceiras entidades a quen se lles cedeu a Zona C. As 387 actividades do Auditorio de Galicia contaron cunha afluencia estimada de 21.884 espectadores e unha media de 56 asistentes por evento.

GRÁFICO 23

Fonte: Auditorio de Galicia

Como podemos observar no gráfico, máis da metade do público asistiu a actividades cinematográficas, e en menor medida a concertos, funcións de teatro e espectáculos de danza. Porén, as que obtiveron un maior número de espectadores por evento foron a danza, a música e o teatro, só superadas polos debates (dos que só se celebraron dous).

E de novo, mostramos unha táboa con información máis pormenorizada.

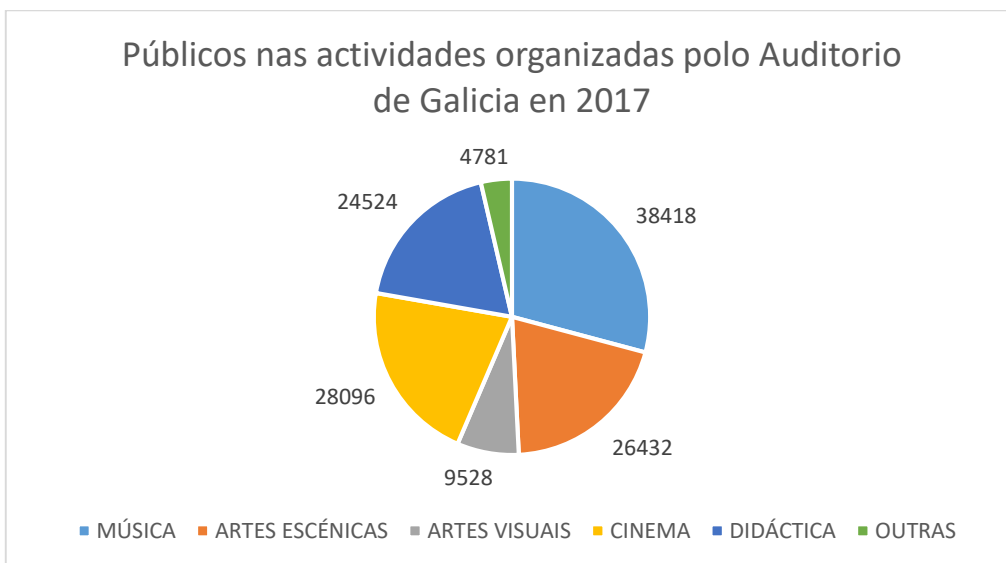
TÁBOA 9

ACTIVIDADES PROPIAS DO AUDITORIO DE GALICIA NOUTROS ESPAZOS			
	nº actividades	nº asistentes (estimación)	nº asistentes / actividade
MÚSICA	34	3553	104'5
TEATRO	25	2604	104'1
DANZA	6	1249	208'2
CIRCO	1	13	13'0
PERFORMANCES	4	249	62'2
DIDÁCTICO	9	728	80'9
CINEMA	297	12659	42'6
DEBATE	2	320	160'0
LETRAS	1	83	83'0
OBRADOIROS	6	78	13'0
ARTES VISUAIS	2	348	174'0
TOTAL	387	21884	56'5

Fonte: Auditorio de Galicia

Facendo un sumatorio entre todas as actividades organizadas polo Auditorio de Galicia en 2017, fosen no propio edificio do Auditorio, no Teatro Principal, na Zona C e noutros espazos da cidade, chegamos a unha cifra de 131.779 espectadores para 792 actividades, e unha media de asistentes por evento de 181 persoas. Segmentando as actividades por disciplinas artísticas (e agregando teatro, danza, circo e performance baixo a etiqueta de “artes escénicas”) sáenos a seguinte distribución de espectadores.

GRÁFICO 24

Fonte: Auditorio de Galicia

Do que se deduce que a música é a que máis asistentes achega, seguida polo cinema, as artes escénicas e as actividades didácticas (estas tres con aportacións semellantes), e a certa distancia as artes visuais.

1.2.5. COMPARATIVA POR DISCIPLINAS ARTÍSTICAS

Co obxecto de poder trazar unha comparativa máis clara e integral do comportamento das diferentes disciplinas artísticas na programación 2017 do Auditorio de Galicia, procedemos agora a mostrar unhas fichas técnicas por disciplina nas que se inclúen os principais datos de síntese (actividades, espectadores e economía). No caso da didáctica e das artes visuais non dispomos de información da recadación en billeteira.

TÁBOA 10

MÚSICA	
nº concertos	120
nº espectadores	38.418
espectadores por concerto	320'1
gasto liquidado	277.363,93 €
recadación en billeteira	30.692,26 €
gasto do Auditorio por asistente	7'2 €
gasto neto do Auditorio por asistente	6'4 €

Fonte: Auditorio de Galicia

TÁBOA 11

CINEMA	
nº proxeccións	420
nº espectadores	28.096
espectadores por proxección	66'9
gasto liquidado	577.455,16 €
recadación en billeteira	71.387 €
gasto do Auditorio por asistente	20'5 €
gasto neto do Auditorio por asistente	18'0 €

Fonte: Auditorio de Galicia

TÁBOA 12

ARTES ESCÉNICAS	
nº funcións	140
nº espectadores	26.432
espectadores por función	188'8
gasto liquidado	320.999,15 €
recadación en billeteira	154.173 €
gasto do Auditorio por asistente	12'1 €
gasto neto do Auditorio por asistente	6'3 €

Fonte: Auditorio de Galicia

TÁBOA 13

DIDÁCTICA	
nº actividades	70
nº asistentes	24.524
asistentes por actividade	350'3
gasto liquidado	48.410,24 €
gasto do Auditorio por asistente	1'9 €
gasto neto do Auditorio por asistente	1'9 €

Fonte: Auditorio de Galicia

TÁBOA 14

ARTES VISUAIS	
nº exposicións	5
nº asistentes	9.528
asistentes por exposición	1905'6
gasto liquidado	70.766,56 €
gasto do Auditorio por asistente	7'4 €
gasto neto do Auditorio por asistente	7'4 €

Como xa indicamos, é a música a quen máis espectadores achega, seguida polo cinema, as artes escénicas e as actividades didácticas.

O cinema é o que aporta un maior número de actividades, superando en volume á suma do resto das disciplinas artísticas.

O maior ratio de asistentes por actividade é o das artes visuais, a moita distancia das actividades que implican tomar asento nunha butaca. De entre estas últimas, son as actividades didácticas e musicais as que logran mellores rexistros, con máis de 300 espectadores por actividade, e a continuación as artes escénicas, con algo menos de 200.

No que respecta ao gasto liquidado polo Auditorio de Galicia, como adiantamos no primeiro apartado deste capítulo, máis dun 40% dedicouse ao cinema, un 24% ás artes escénicas e un 20% á música, cunha menor participación no gasto das artes visuais (5%) e das programación didácticas (4%).

A maior recadación en billeteira prodúcese nos espectáculos de artes escénicas, máis do dobre que no cinema, e este por vez duplicando aos concertos musicais.

O Auditorio de Galicia gasta 20 € por cada espectador que asiste ás proxeccións de cinema (18 € se lle restamos os ingresos por compra de entradas), mentres que na música e nas artes visuais gasta uns 7 €. No caso das artes escénicas os notables ingresos vía venta de entradas permiten que o custe medio por espectador non acade os 7 €. As actividades con mellor proporción entre o número de espectadores e o custe total son as didácticas.

1.2.6. PRINCIPAIS PROGRAMACIÓNS CULTURAIS DO AUDITORIO DE GALICIA

Seguindo un procedemento similar ao do apartado anterior, daremos conta agora das dúas principais programacións (en función do orzamento asignado) do Auditorio de Galicia para 2017.

TÁBOA 15

ACTIVIDADE EN CINEUROPA 2017				
	nº proxeccións	nº espectadores	% ocupación	espectadores / proxección
Teatro Principal	97	13014	37'8	134'1
Salón Teatro	95	6738	25'9	70'9
Multicines Compostela	69	1273	20'2	18'4
CGAC	35	749	8'7	21'4
Abanca	33	571	21'4	17'3
Númax	43	1211	40'5	28'1
Auditorio de Galicia	1	913	91'5	913
	373	24469		65'6

Fonte: Auditorio de Galicia

Como podemos comprobar, en Cineuropa concéntrase a actividade na proxección de filmes, por contraste co que sucede con Curtocircuíto. Para o desenvolvemento desta programación, o Auditorio de Galicia destinou 362.084,41 € e ingresou por venta de entradas 65.074,00 €. O gasto neto do Auditorio de Galicia por espectador situouse nos 12'1 €.

TÁBOA 16

ACTIVIDADE EN CURTOCIRCUITO 2017			
	nº actividades	nº espectadores	espectadores / actividade
Proxeccións	44	5111	116'1
Concertos e DJ's	6	741	123'5
Actividades Formativas e Profesionais	11	648	58'9
Actividades Infantís e Xuvenís	2	274	137'0
Eventos	4	622	155'5
Performances	4	247	61'7
Exposición	1	344	344'0
TOTAL	72	7987	110'9

Fonte: Auditorio de Galicia

No caso de Curtocircuíto a programación está máis diversificada, con presenza doutras disciplinas artísticas e unha maior orientación pedagóxica. Para o desenvolvemento da súa edición en 2017, o Auditorio de Galicia destinou 215.370,75 € e ingresou por venta de entradas 6.313,00 €. O gasto neto do Auditorio de Galicia por espectador situouse nos 27'3 €.

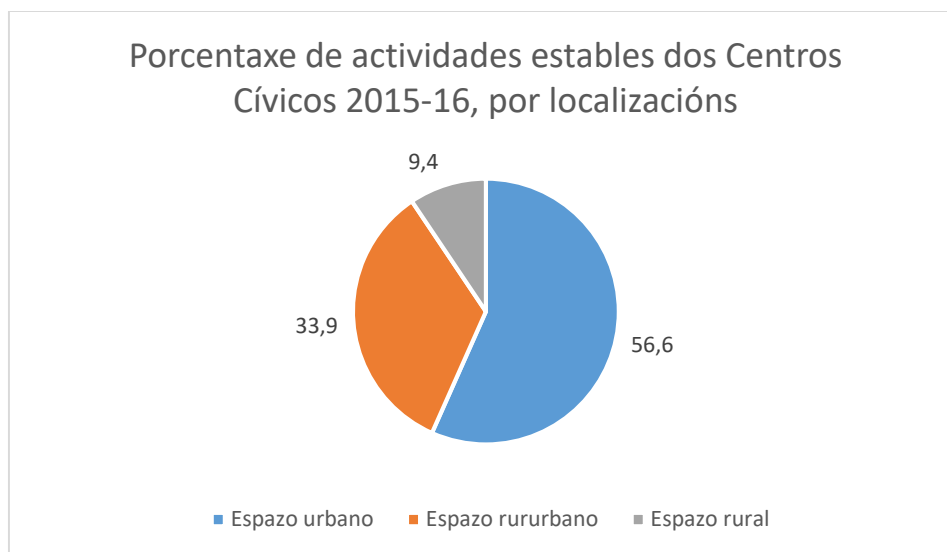
1.2.7. CENTROS CÍVICOS

Neste apartado ocuparémonos en exclusiva da oferta de actividades culturais estables dos Centros Cívicos de Santiago durante as temporadas 2015-16 e 2018-19, ao non dispor de datos sobre as temporadas 2016-17 e 2017-18, nin tampouco de datos de demanda, sobre a afluencia de asistentes ás actividades.

Na temporada 2015-16 realizáronse un total estimado de 514⁷ actividades estables, repartidas en 34 Centros Cívicos, dos que 12 se localizaban no espazo urbano, 10 no espazo rururbano e 12 no espazo rural. Na temporada 2018-19 están programadas un total de 647 actividades estables, a desenvolver en 40 Centros Cívicos, 12 ubicados no espazo urbano, 10 no espazo rururbano e 18 no espazo rural.

Con base ás estimacións para 2015-16 e as previsións de programación para 2018-19, o número de actividades estables tería medrado neste período nun 24'3%⁸. Segundo estas informacións, tamén se tería incrementado o número de espazos de programación, con seis novos locais no espazo rural.

GRÁFICO 25

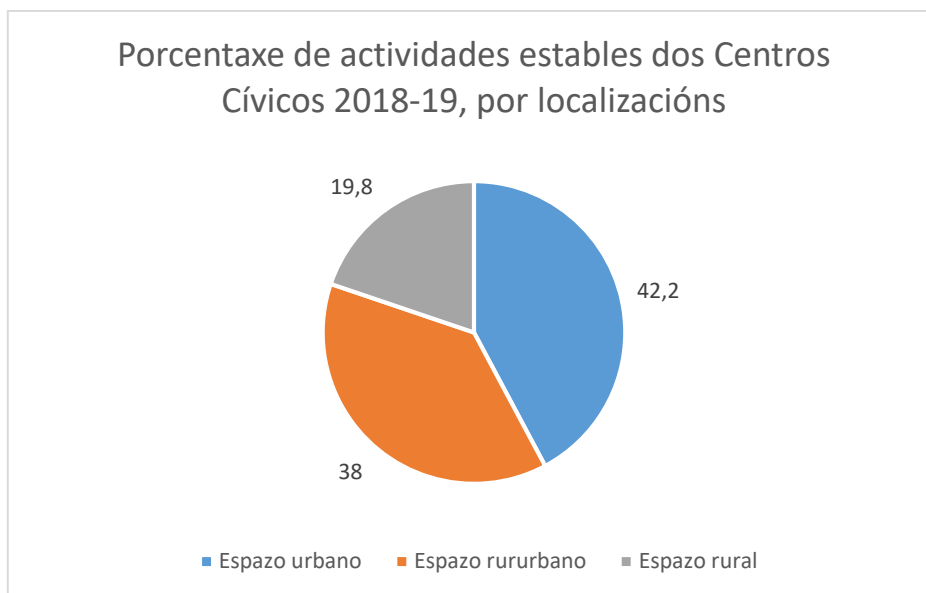

Fonte: Concello de Santiago

⁷ A estimación resulta da multiplicación por 1'5 das 343 actividades estables realmente celebradas en dous trimestres da temporada, os únicos para os que dispomos de información (cada temporada componse de tres trimestres).

⁸ O número de horas ofertadas en actividades (neste caso inclúense actividades estables e puntuais) roldaría as 23.000 na temporada 2015-16 e as 29.000 na temporada 2018-19. Con todo, esta información non está suficientemente contrastada e debemos observala con cautela.

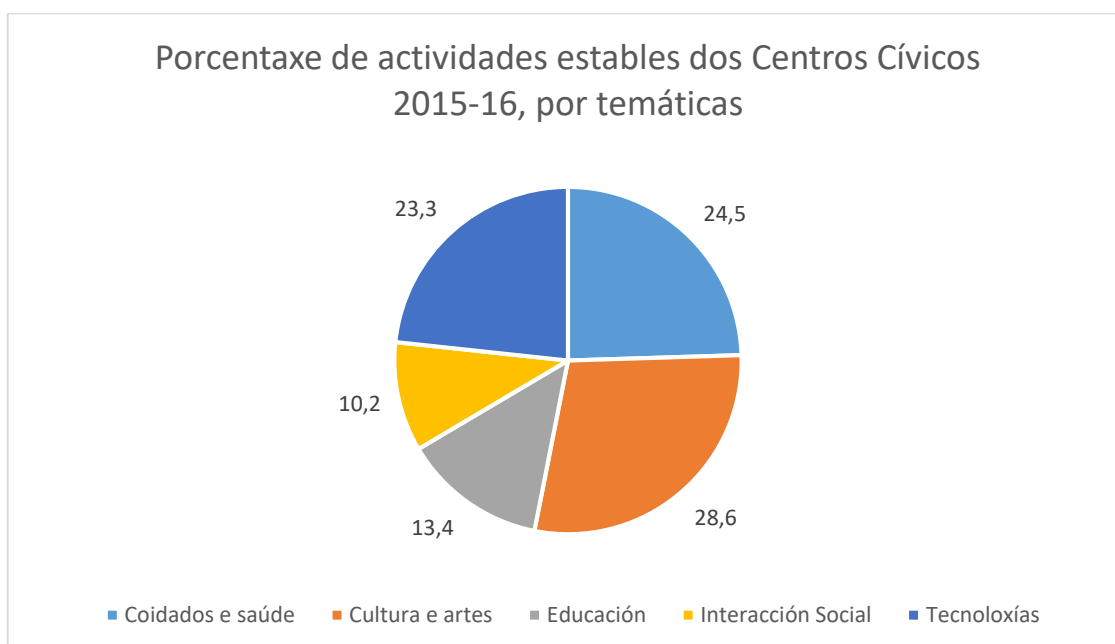
GRÁFICO 26

Fonte: Concello de Santiago

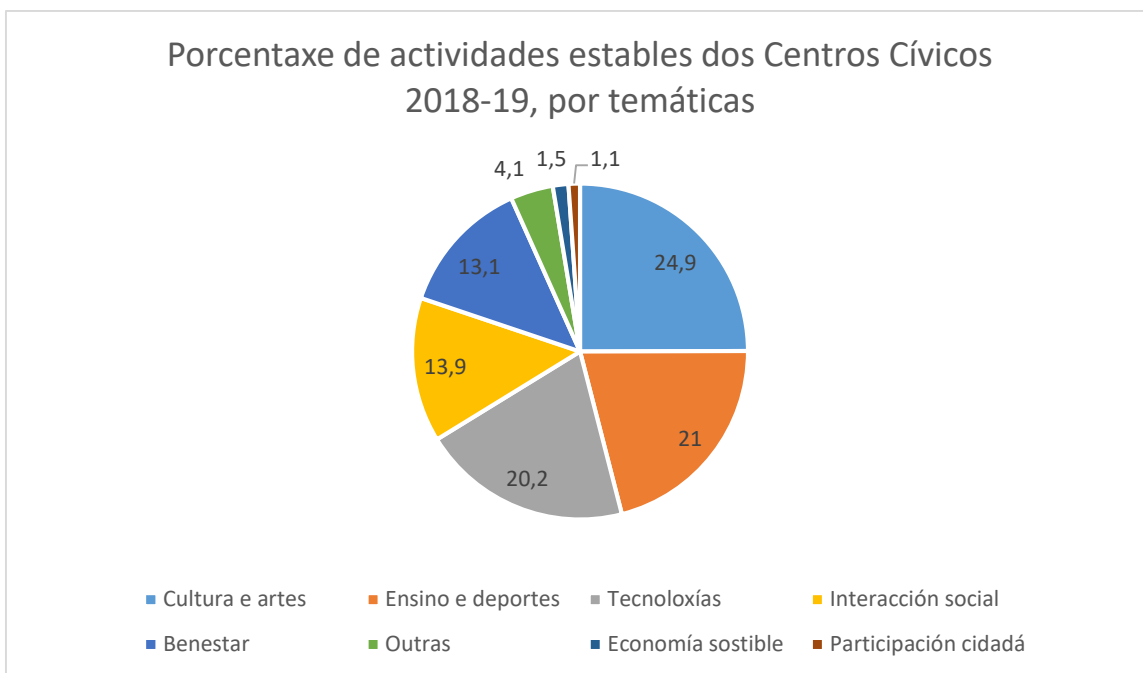
Como se pode observar nestes dous gráficos, semella que neste trienio se tivese logrado un maior equilibrio territorial na oferta de actividades estables, pasando dunha programación moi concentrada no espazo urbano (56'6% das actividades estables en 2015-16) e escasamente presente na contorna rural (9'4%) a outra cunha distribución máis equitativa, cun 42'2% das actividades estables no espazo urbano e un 19'8% no espazo rural.

GRÁFICO 27

Fonte: Concello de Santiago

GRÁFICO 28

Fonte: Concello de Santiago

No que respecta á temática das actividades, vemos como se produce unha diminución relativa das dedicadas á cultura e as artes (28'6% en 2015-16 e 24'9% en 2018-19) e as de orientación tecnolóxica (pasan de representar o 24'5% ao 20'2%), mentres medran as que propician a interacción social (do 10'2% ao 13'9%). As restantes categorías mudaron entre ambas temporadas, co cal non podemos establecer comparacións.

TÁBOA 17

NÚMERO DE ACTIVIDADES ESTABLES POR CENTRO CÍVICO 2018-19					
Centros Cívicos (rural)	nº	Centros Cívicos (rururbano)	nº	Centros Cívicos (urbano)	nº
Laraño	18	Conxo	85	Santa Marta	62
Villestro	15	Amio	32	Vite	45
Gracia	14	Castiñeiriño	29	Brañas de Andrés	28
Lavacolla	10	Casa Agraria	27	Pontepedriña	27
Bando	9	San Lourenzo	23	Fontiñas	20
Marrozos	9	Cancelas	15	Cidade Vella	19
Marantes	8	Romaño - Vista Alegre	14	Sar	18
Eixo - Bornais	6	A Rocha	13	Cardenal Quiroga	17
Nemenzo	6	Vidán	9	Ensanche	15
Peregrina	6	Falda do Pedroso (local)	2	Almáciga	10
Figueiras	5			Trisca	7
Verdía	5			A. V. Vista Alegre (local)	2
Aríns	4				
Busto	4				
Enfesta	3				
Grixoa	3				
Fecha	2				
Lamascal	1				

Fonte: Concello de Santiago

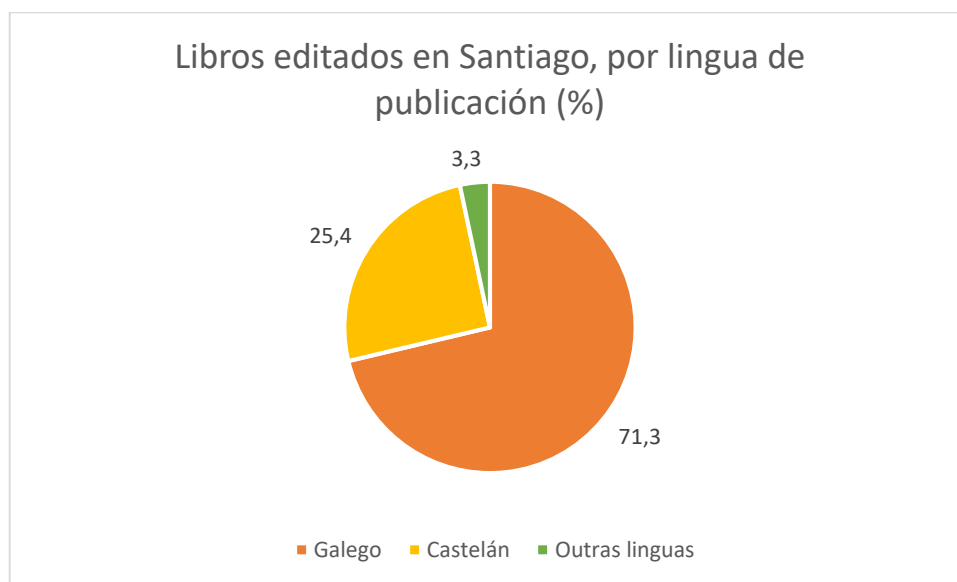
Na temporada 2018-19, os Centros Cívicos que están a ofertar un maior número de actividades estables son Conxo (85), Santa Marta (62), Vite (45), Amio (32), Castiñeiriño (29), Brañas de Andrés (28), Casa Agraria (27) e Pontepedriña (27). Nesta mesma temporada, o número de entidades colaboradoras dos Centros Cívicos, entendidas como aquelas que propuxeron ou están a impartir actividades estables, son un total de 65. Máis da metade correspóndense con asociacións de veciños (26), asociacións culturais (9) e asociacións do campo da saúde (7).

1.3. INDICADORES SECTORIAIS E DE PARTICIPACIÓN CULTURAL

1.3.1. LIBRO E EDITORIAIS

En 2017 editáronse no municipio de Santiago de Compostela 512 libros⁹, dos que 357 foron impresos. Deses 512, máis de dous terzos foron publicados en lingua galega, unha cuarta parte en castelán, e os restantes noutras linguas.

GRÁFICO 29

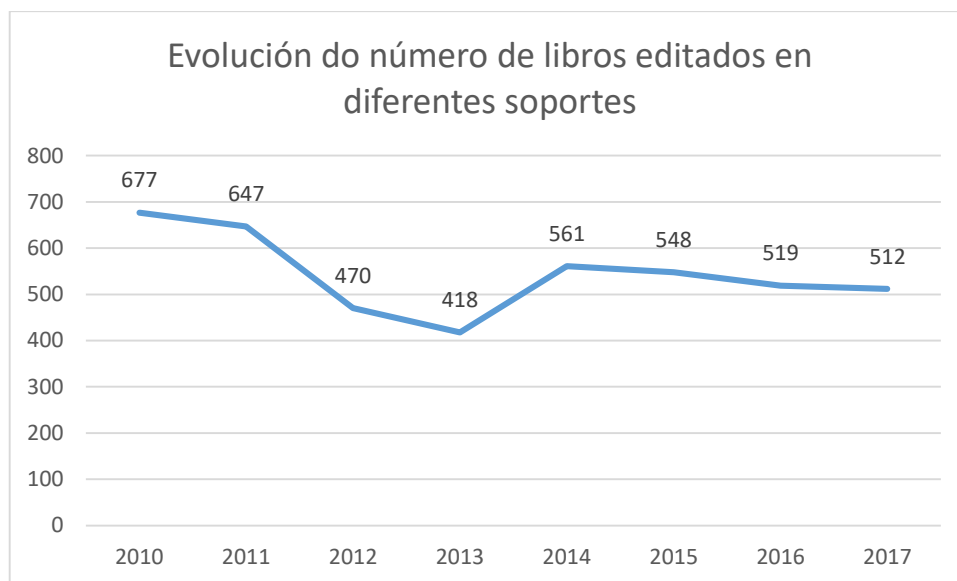

Fonte: Base de datos do ISBN. Ministerio de Cultura e Deporte

Entre 2010 e 2017 obsérvase unha tendencia xeral decrecente na edición de libros en Santiago, cun descenso acumulado nese período do 24'4%, e unha caída moi pronunciada nos anos 2012 e 2013. Na actualidade semella que a situación está máis estabilizada coa publicación de algo máis de 500 libros ao ano.

⁹ Incorporouse a definición de libro derivada da Lei 10/2007 da Lectura, do Libro e das Bibliotecas, engadindo os libros en soportes distintos do papel.

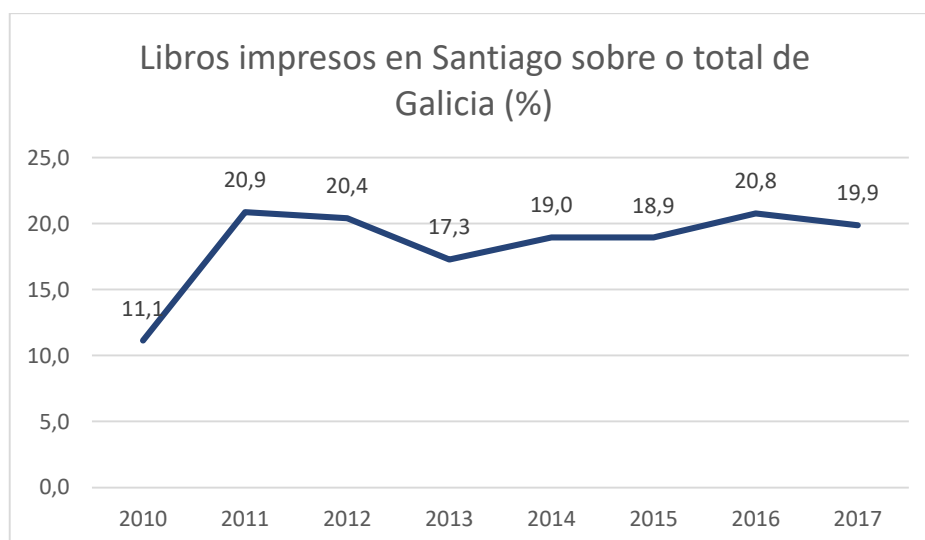
GRÁFICO 30

Fonte: Base de datos do ISBN. Ministerio de Cultura e Deporte

Se o comparamos co total de libros impresos en Galicia, vemos como na cidade edítanse arredor dunha quinta parte do total, cunha importante caída en 2013 pero recuperando posicións relativas desde entón.

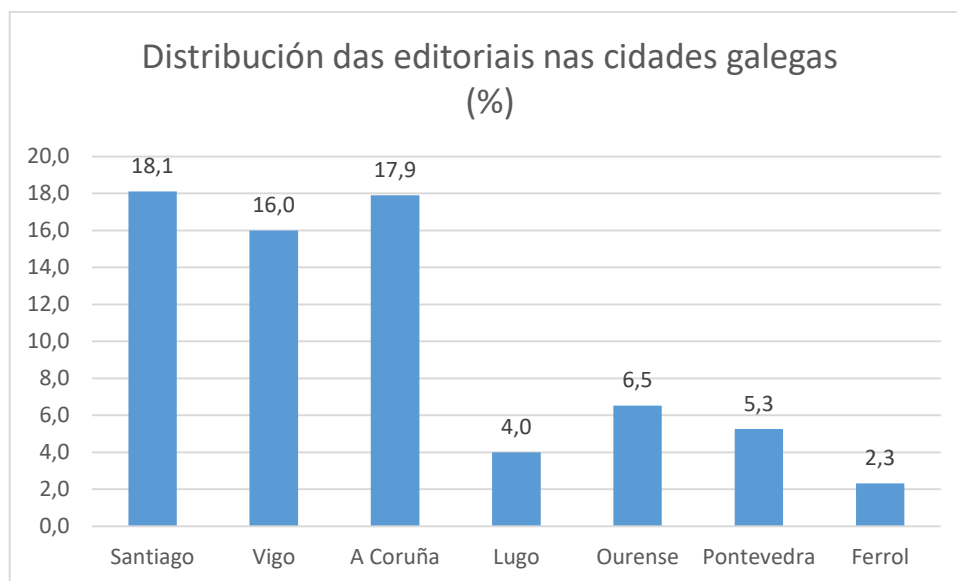
GRÁFICO 31

Fonte: Base de datos do ISBN. Ministerio de Cultura e Deporte

Das 475 editoriais rexistradas en Galicia, 86 (un 18'1%) teñen sede en Santiago, o que a converte na cidade galega con maior volume, non nó en termos relativos senón tamén absolutos. Combinando ambos datos (libros impresos e editoriais) poderíamos situar nun 20% o peso da actividade editorial compostelá a respecto da galega.

GRÁFICO 32

Fonte: Base de datos do ISBN. Base de datos de editoriais. Ministerio de Cultura e Deporte

1.3.2. PATRIMONIO

As estatísticas culturais no campo do patrimonio adoitan reflectir o número de bens, sexan mobles, inmobles ou inmateriais, rexistrados ou incoados (en proceso de rexistro) como Ben de Interese Cultural. Dos 689 BIC rexistrados en Galicia, 16 (un 2'3%) localízanse no termo municipal de Santiago de Compostela. Todos eles son bens inmobles.

TÁBOA 18

BENS REXISTRADOS COMO BIC				
	nº total	inmobles	mobles	inmateriais
Santiago de Compostela	16	16	0	0
Galicia	689	679	9	1

Fonte: Dirección Xeral do Patrimonio Cultural (Xunta de Galicia)

A continuación indicamos cales son os bens patrimoniais de Compostela recoñecidos como BIC:

- Colexiata de Santa María a Real do Sar
- Catedral metropolitana de Santiago de Compostela
- Igrexa de San Francisco de Valdedeus de Santiago de Compostela
- Capela do Hospital Real de Santiago de Compostela
- Igrexa de San Domingos de Bonaval
- Pazo arcebispal de Xelmírez
- Hospital Real de Santiago de Compostela
- Conxunto histórico de Santiago de Compostela
- Mosteiro de San Lourenzo de Trasouto
- Biblioteca Pública de Santiago de Compostela Ánxel Casal
- Museo das Peregrinacións e de Santiago de Compostela
- Arquivo de Galicia
- Biblioteca de Galicia
- Museo Pedagóxico de Galicia (Mupega)
- Camiño Francés
- Camiño do Norte da Costa

Na actualidade, dos 55 expedientes de incoación en Galicia para acadar a condición de BIC, ningún deles se corresponde con bens localizados en Santiago de Compostela.

1.3.3. ARQUIVOS

Segundo indica o Observatorio da Cultura Galega na súa “Diagnose da cultura galega, a información estatística relativa a arquivos non adoita presentar a fiabilidade e o grao de actualización que sería desexable, polo cal debe ser tomada con precaución. Se analizamos a web censoarchivos.mcu.es do Ministerio de Cultura e Deporte, e combinamos esa fonte coa Memoria de Actividades de Cultura 2017 da Xunta de Galicia, cun enfoque acumulativo (engadindo todas as referencias), poderemos obter a seguinte listaxe de 37 arquivos no municipio de Santiago:

- Arquivo da parroquia da Nosa Señora da Mercé de Conxo
- Arquivo Histórico Universitario de Santiago de Compostela
- Arquivo Biblioteca Eugenio Granell
- Arquivo Histórico Diocesano de Santiago de Compostela
- Arquivo do Mosteiro de San Paio de Antealtares de Santiago de Compostela
- Arquivo da Catedral de Santiago de Compostela
- Arquivo Histórico da Fundación 10 de Marzo
- Arquivo do Consello de Contas de Galicia
- Arquivo do Parlamento de Galicia
- Arquivo da Parroquia de San Fernando de Santiago de Compostela
- Arquivo da Escola de Arte e Superior de Deseño Mestre Mateo
- Arquivo de Galicia
- Arquivo da Fundación Gonzalo Torrente Ballester
- Arquivo da Fundación Galiza Sempre

- Arquivo do Nacionalismo Galego (privado)
- Arquivo da Real Sociedade Económica de Amigos do País (privado)
- Arquivo da Parroquia de Santa María de Marrozos
- Arquivo da Parroquia de Santa María A Antiga da Corticela de Santiago de Compostela
- Arquivo da Parroquia de San Caetano de Santiago de Compostela
- Arquivo da Parroquia de San Fiz, Santo André e Santa Salomé
- Arquivo da Parroquia de San Fructuoso e Santa Susana
- Arquivo da Parroquia de San Xoán Apóstolo
- Arquivo da Parroquia de San Miguel de Agros
- Arquivo da Parroquia de Santa Marta de Arriba
- Arquivo da Parroquia de San Cristovo de Enfesta
- Arquivo da Parroquia de San Paio de Sabugueira e o seu anexo de San Xulián do Carballal
- Arquivo do Museo do Pobo Galego
- Arquivo da Escola Universitaria de Enfermería
- Arquivo do Instituto de Ensino Medio Rosalía de Castro
- Arquivo do Instituto de Ensino Medio - Xelmírez I
- Arquivo da Cámara Oficial da Propiedade Urbana
- Arquivo Municipal de Santiago de Compostela
- Arquivo da Fundación Luís Tilve da UXT Galicia (privado)
- Arquivo central da Consellería de Educación, Universidade e Formación Profesional
- Arquivo central da Consellería de Cultura e Turismo
- Arquivo central da Consellería de Política Social
- Arquivo central da Consellería de Economía, Emprego e Industria

1.3.4. RODAXES

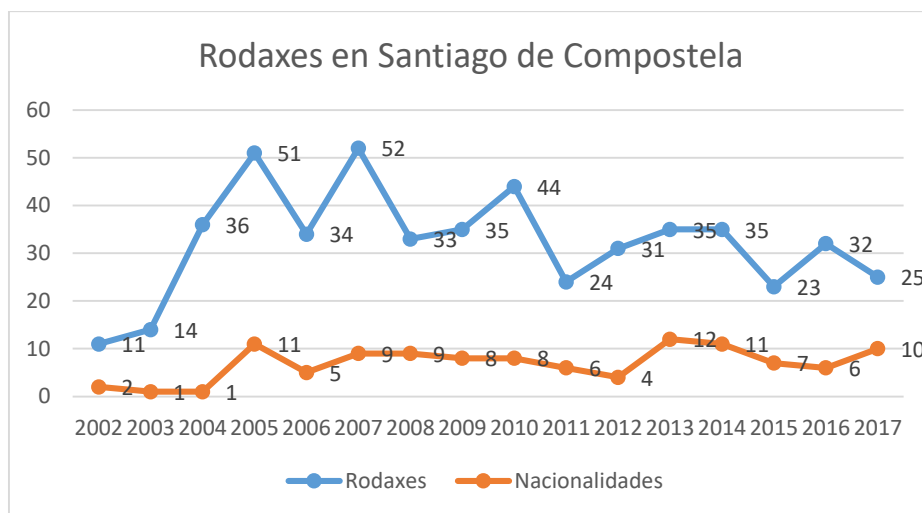
O número de rodaxes audiovisuais poden ser indicativas do atractivo dun territorio e da súa capacidade de proxección exterior. Por este motivo a entidade xestora das rodaxes na cidade, a Santiago de Compostela Film Commission, está inscrita dentro do organigrama da empresa municipal INCOLSA – Turismo de Santiago, desde onde se nos facilitou a información deste apartado.

No período entre os anos 2002 e 2017 realizáronse en Santiago 515 rodaxes de produtos audiovisuais de diversa tipoloxía¹⁰, implicando a produtoras, axencias e outras entidades do gremio pertencentes a 28 países.

---

¹⁰ Longametraxes, curtametraxes, documentais, programas TV, spots publicitarios, vídeo clips, series TV, programa de radio, TV Movie e reportaxes.

GRÁFICO 33

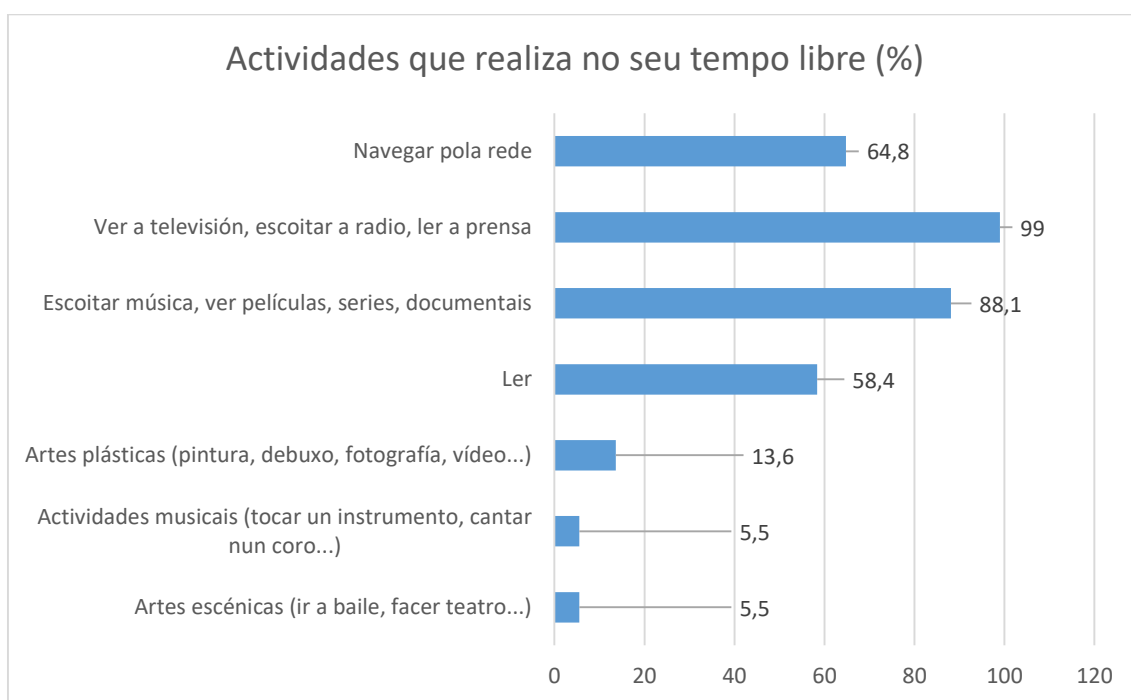
Fonte: Santiago de Compostela Film Commission

A partir de 2003 detéctase un forte incremento no número de rodaxes, que vivirá o seu período de maior actividade entre os anos 2005 e 2010, para despois estabilizarse con lixeiros vaivéns arredor das 30 rodaxes por ano. O número de nacionalidades implicadas nestas rodaxes tamén medrou de forma significativa a partir de 2005, para oscilar desde entón na contorna das 8 rodaxes internacionais por ano.

1.3.5. HÁBITOS E PRÁCTICAS CULTURAIS DA POBOACIÓN

Para acceder aos datos dos hábitos e prácticas culturais da cidadanía debemos recorrer á Enquisa Estrutural a Fogares que elabora o IGE, e en particular ao módulo de Ocio e Hábitos Culturais. A última edición deste módulo data de 2014 e permite desagregar a información até a escala de áreas xeográficas que agrupan a varias comarcas. No caso que nos atinxe sería a área xeográfica conformada polas comarcas da Barcala, Sar e Santiago.

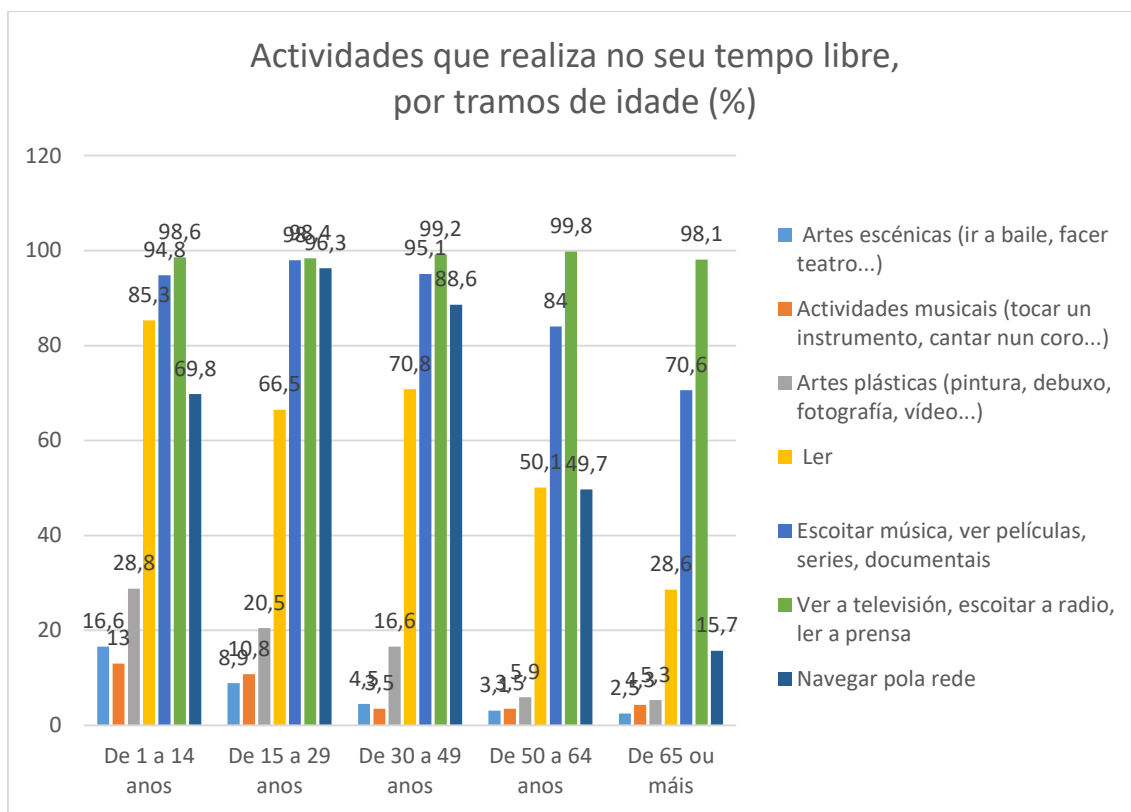
GRÁFICO 34

Fonte: IGE. Enquisa estrutural a fogares. Módulo de ocio e hábitos culturais (2014)

Alén de seguir os contidos dos medios de comunicación, as persoas deste territorio adoitan maioritariamente consumir produtos musicais e audiovisuais (88'1%) e navegar por internet (64'8%). O hábito cultural máis consolidado sería a lectura (58'4%), seguido da realización de actividades relacionadas coas artes plásticas (13'6%), coa música (5'5%) e coas artes escénicas (5'5%). Segmentando estes resultados por tramos de idade poderemos obter un debuxo máis nítido e preciso.

GRÁFICO 35

Fonte: IGE. Enquisa estrutural a fogares. Módulo de ocio e hábitos culturais (2014)

En termos xerais, os hábitos e prácticas culturais decrecen coa idade, a excepción do uso dos medios de comunicación, que permanece constante nos niveis máis altos. Escoitar música ou ver películas tamén é un hábito transversal a todos os grupos de idade, sen baixar do 70% en ningún caso. A lectura xa presenta maiores contrastes: é practicada por un 85% da poboación máis nova e por menos dun 30% entre as persoas de maior idade. Ese mesmo salto, pero aínda máis agudo, se produce no acceso a internet, que acada as súas súas meirandes cotas entre os 15 e os 49 anos (arredor do 90-95%) e que só abrangue ao 16% da xente maior. No caso das artes plásticas, nas que son incluídas a fotografía e o vídeo, semella haber un corte significativo a partir dos 50 anos. E por último, a práctica das artes escénicas e das actividades musicais parece concentrarse nos menores de 30 anos, se ben con cifras discretas.

TÁBOA 19

ACTIVIDADES QUE REALIZA NO SEU TEMPO LIBRE (%)							
	Comarcas da Barcala, Sar e Santiago	Comarcas da Coruña e Betanzos	Comarcas de Lugo e A Ulloa	Comarca de Ourense	Comarca de Pontevedra	Comarca de Vigo	Galicia
Artes escénicas (ir a baile, facer teatro...)	5,5	7,1	4,9	5,4	5,9	5,4	5,3
Actividades musicais (tocar un instrumento, cantar nun coro...)	5,5	8,7	6,5	9	8,4	7,8	7,1
Artes plásticas (pintura, debuxo, fotografía, vídeo...)	13,6	19,8	14,8	15	16,4	13,5	14
Ler	58,4	63	50	57	62	59	53
Escoitar música, ver películas, series, documentais	88,1	91,7	76,5	88,3	79,3	81	83,9
Ver a televisión, escoitar a radio, ler a prensa	99	99,1	99,3	99,8	99,5	99,5	99,3
Navegar pola rede	64,8	66,7	52,5	60,8	66,8	65,2	57,7

Fonte: IGE. Enquisa estrutural a fogares. Módulo de ocio e hábitos culturais (2014)

Como podemos observar nesta táboa, os datos para Santiago non difiren demasiado a respecto da media galega. A área xeográfica composta polas comarcas da Barcala, Sar e Santiago presenta un maior hábito de lectura, de escoitar música e ver películas, serie e documentais, e de navegar pola rede que o conxunto do país, e unha menor práctica de actividades musicais. Nesta comparativa, e visto dun xeito agregado, as áreas xeográficas que maiores hábitos e prácticas culturais posúen son as comarcas da Coruña e Betanzos, xunto coa comarca de Pontevedra.

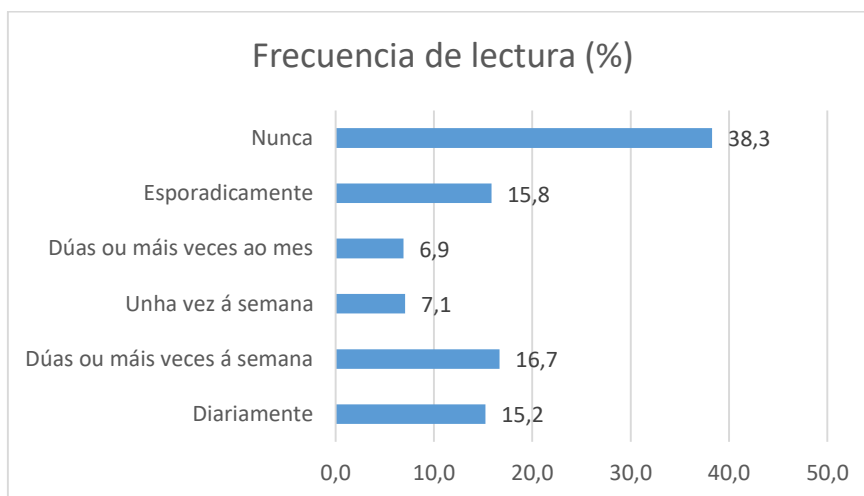
GRÁFICO 36

Fonte: IGE. Enquisa estrutural a fogares. Módulo de ocio e hábitos culturais (2014)

O hábito cultural máis estendido entre os habitantes do territorio da Barcala – Sar – Santiago é a asistencia a festas populares e verbenas. Dous terzos da cidadanía acudiu a algún evento destas características no último ano. A continuación estaría a asistencia a espectáculos musicais e a visita a museos, exposicións e arquivos, que concitaron a afluencia de arredor dun 40% da poboación no último ano. En último lugar desta relación estaría a asistencia a funcións de teatro, contacontos e monicreques, xunto a proxeccións de cinema, que terían atraído a un terzo das persoas no último ano.

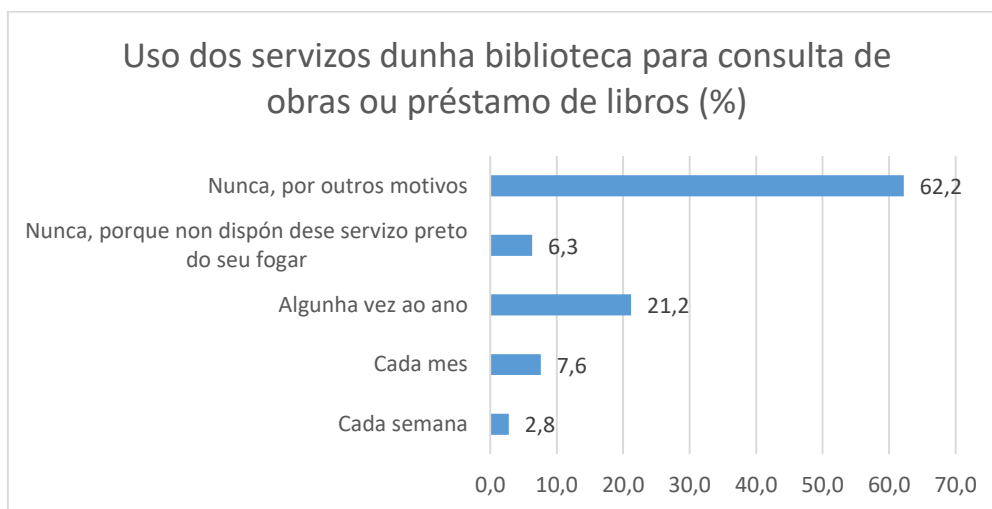
GRÁFICO 37

Fonte: IGE. Enquisa estrutural a fogares. Módulo de ocio e hábitos culturais (2014)

Como vimos anteriormente, a lectura é o hábito cultural máis arraigado entre a poboación. Pois ben, aproximadamente un 32% da poboación le máis dunha vez cada semana, outro 30% de forma máis esporádica e un 38% en ningunha ocasión. Relacionado co hábito da lectura está o hábito da asistencia ás bibliotecas, do que damos conta no seguinte gráfico:

GRÁFICO 38

Fonte: IGE. Enquisa estrutural a fogares. Módulo de ocio e hábitos culturais (2014)

Arredor dun 10% da poboación fai un uso regular das bibliotecas (cada semana ou cada mes), outro 21% de forma máis esporádica e os dous terzos restantes non as utilizan, por non dispor deste equipamento de proximidade ou por outras motivacións.

1.3.6. ENCONTROS PROFESIONAIS

A celebración de toda clase de xuntanzas e encontros dos profesionais, empresas e tecido asociativo da cultura son un elemento importante para favorecer a vertebración dun sector moi atomizado e falto de espazos de intercambio e cooperación. Desde o Concello de Santiago impulsáronse en 2018 tres “encontros abertos co sector cultural de Compostela”, cunha afluencia conxunta de 140 persoas.

TÁBOA 20

ENCONTROS ABERTOS CO SECTOR CULTURAL DE COMPOSTELA (2018)	
encontros	asistentes
06/02/2018: monográfico sobre a convocatoria de axudas a procesos e actividades culturais, por concorrencia aberta e competitiva	60
24/04/2018: monográfico sobre a promoción das Industrias Culturais e Creativas, o fomento da innovación e a colaboración con outros territorios	43
15/05/2018: análise das bases reguladoras da convocatoria aberta de axudas a proxectos e actividades culturais 2018-2019	37

Fonte: Concello de Santiago

2. VALORACIÓN DOS AXENTES SOCIOCULTURAIIS DE SANTIAGO DE COMPOSTELA

Co obxecto de coñecer a percepción do sector cultural (entendido nun sentido amplo) sobre a situación da cultura no municipio, elaboramos un cuestionario de autocumprimentación, de tratamento anónimo, con 36 preguntas pechadas e 3 abertas. O cuestionario foi enviado a unha mostra non aleatoria de 322 profesionais, expertas e entidades culturais da cidade mediante un formulario electrónico xestionado desde unha plataforma web do Concello.

A confección da mostra respondeu ao intento de recoller a máxima pluralidade de visións, para o cal empregamos os seguintes criterios:

- Proximidade e coñecemento da realidade cultural de Santiago
- Xénero
- Tramos de idade
- Individuos / entidades
- Ámbitos: público / privado / social
- Sectores artísticos e creativos:
  - Música e industria discográfica
  - Artes escénicas
  - Cine e audiovisual
  - Libro, edición e bibliotecas
  - Artes visuais
  - Patrimonio
  - Sectores creativos (deseño, artesanía, publicidade, videoxogo e multimedia, arquitectura, gastronomía)
  - Outros sectores de actividade (servizos sociais, educación, igualdade, xuventude, turismo, comercio etc.)
- Perfil profesional:
  - creación (artistas)
  - xestión (xestoras culturais, directivas, produtores, editores)
  - comunicación (xornalistas, críticos, divulgadoras)
  - educación e investigación
  - financiamento (público e privado)
  - activismo

Das 322 persoas e entidades consultadas recibimos 236 respostas válidas, o que equivale a un 73'3%. Como xa indicamos na introdución deste Informe, a media de respostas en cuestionarios de natureza similar en España (Fundación Alternativas e Fundación Contemporánea) rolda o 30 - 40%.

Das 236 respostas, 159 corresponden a individuos e 77 a persoas que contestaron o cuestionario en representación dalgunha entidade cultural.

Dos 159 individuos que cumprimentaron o cuestionario, un 40'9% son mulleres e un 59'1% homes.

A media de idade das persoas que responderon foi de 45'8 anos. Por tramos de idade, un 69'8% teñen entre 36 e 54 anos (ambos incluídos), un 17% son maiores de 54 anos e un 13'2% menores de 36 anos.

En canto a perfís profesionais, un 33'3% manifestou ser artista ou creador, un 59'1% ser xestor cultural, un 24'5% comunicador, un 32'7% traballar nos campos da educación e da investigación, un 15'7% no activismo e un 5% no financiamento cultural. Nesta cuestión existía a posibilidade de resposta múltiple, motivo polo cal a suma excede con moito o 100%, confirmando ademais o perfil multitarefa de boa parte das profesionais da cultura.

No que atinxe ao ámbito de acción, un 17'8% indicaron que operaban desde o ámbito asociativo, un 46'2% desde o ámbito privado e un 36% desde o ámbito público.

Por disciplinas (artísticas, creativas e outras próximas), están vinculados ás artes escénicas un 12'7%, ás artes visuais un 9'7%, ao cinema un 14%, ao mundo do libro e a edición un 8'9%, á música un 18'6%, ao patrimonio un 8%, a outros sectores creativos un 8% e a outros sectores de actividade (servizos sociais, educación, igualdade, xuventude, turismo, comercio etc.) un 19'9%.

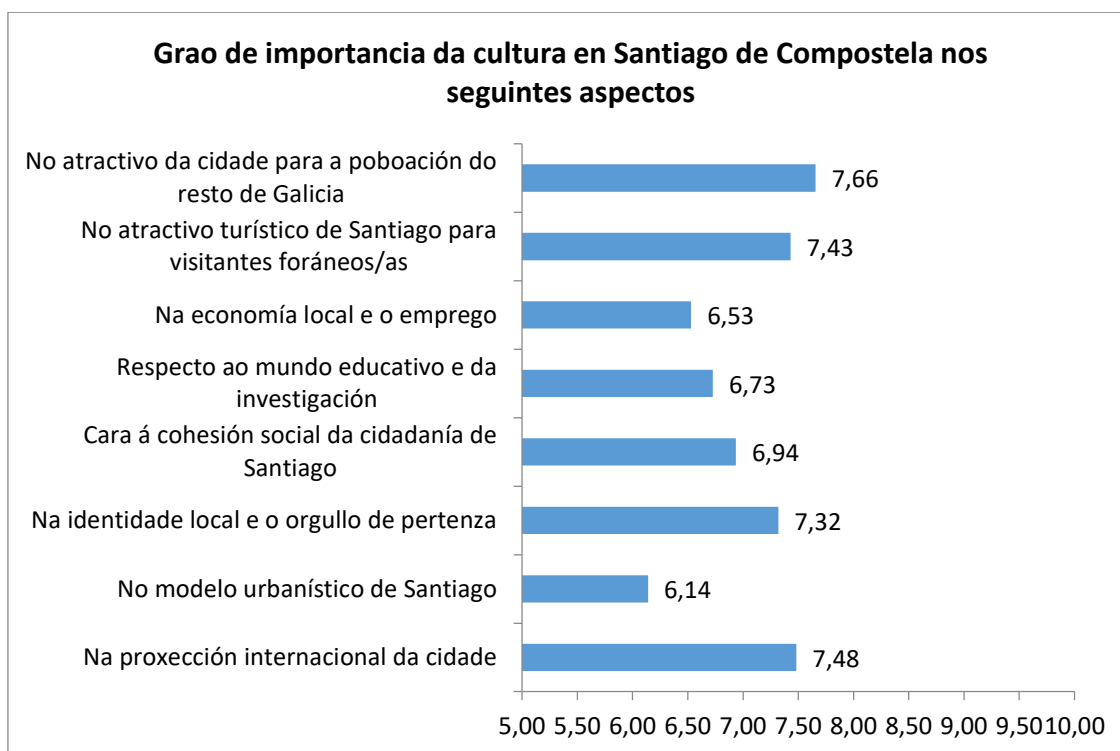
Dada esta distribución de respostas, cremos que os resultados dan conta de forma suficiente da diversidade de posicións e miradas existentes no seo do sector cultural de Compostela. Para corrixir aqueles nesgos derivados da infrarrepresentación ou da sobrerrepresentación de certos segmentos, mostraremos tamén datos desagregados para cada un deles.

2.1. VALORACIÓNS CUANTITATIVAS DOS AXENTES

2.1.1. IMPORTANCIA DA CULTURA EN SANTIAGO DE COMPOSTELA

A continuación presentamos un gráfico coas puntuacións agregadas do primeiro bloque de preguntas, referente ao papel, relevancia e influencia da cultura en diferentes aspectos da vida local.

GRÁFICO 39

Como podemos comprobar as persoas e entidades consultadas concédenlle unha notable importancia á cultura (arredor dun 7) na vida local de Santiago, particularmente no atractivo para a poboación do resto de Galicia, na proxección internacional da cidade e no turismo (tres aspectos ligados á imaxe), ademais de como factor de reforzo da identidade local. Por contraste pero tamén con puntuacións elevadas, consideran que ten unha relevancia menor no que afecta ao modelo urbanístico e á xeración de actividade económica e emprego.

TÁBOA 21

Indique o grao de importancia da cultura en Santiago de Compostela nos seguintes aspectos	Artes escénicas	Artes visuais	Cine e audiovisual	Libro, edición e bibliotecas	Música	Outros sectores creativos	Outros sectores de actividade	Patrimonio	Total
No atractivo da cidade para a poboación do resto de Galicia	7,30	8,22	7,59	7,30	7,74	7,37	7,72	7,95	7,66
No atractivo turístico de Santiago para visitantes foráneos/as	6,55	8,09	7,28	7,25	7,19	7,05	8,00	7,95	7,43
Na economía local e o emprego	6,47	6,64	6,13	5,95	6,93	6,68	6,60	6,58	6,53
Respecto ao mundo educativo e da investigación	6,57	6,59	6,38	7,40	6,45	6,68	7,04	6,89	6,73
Cara á cohesión social da cidadanía de Santiago	6,87	6,87	6,68	6,55	7,26	7,47	6,85	6,89	6,94
Na identidade local e o orgullo de pertenza	7,00	7,50	7,03	6,60	7,77	7,16	7,72	7,00	7,32
No modelo urbanístico de Santiago	5,77	7,41	6,13	5,85	6,12	6,61	5,62	6,47	6,14
Na proxección internacional da cidade	6,53	7,73	7,56	7,35	7,30	7,26	8,21	7,53	7,48

As valoracións varían significativamente en función do segmento que tomemos. Así, segundo disciplinas artísticas, as respostas que proveñen das artes visuais valoran en maior medida o impacto que a cultura ten no turismo (8'09) ou no modelo urbanístico (7'41) que as respostas das artes escénicas (6'55 e 5'77, respectivamente). De igual xeito, as respostas do sector musical sitúan nun 7'77 a influencia da cultura na identidade local e nun 6'93 na economía e no emprego, mentres que as do sector do libro só lle adxudican un 6'60 e un 5'95. Ao papel da cultura na proxección internacional da cidade, o grupo "outros sectores de actividade" concédelle un 8'21, mentres que o das artes escénicas quédase nun 6'53. En termos xerais, as maiores puntuacións proceden das artes visuais, o patrimonio e outros sectores de actividade, e as menores das artes escénicas e do libro.

TÁBOA 22 [Base: A título individual]

Indique o grao de importancia da cultura en Santiago de Compostela nos seguintes aspectos	Feminino	Masculino	Total
No atractivo da cidade para a poboación do resto de Galicia	7,52	7,63	7,59
No atractivo turístico de Santiago para visitantes foráneos/as	7,29	7,44	7,38
Na economía local e o emprego	6,68	6,25	6,42
Respecto ao mundo educativo e da investigación	6,84	6,62	6,71
Cara á cohesión social da cidadanía de Santiago	7,23	6,83	6,99
Na identidade local e o orgullo de pertenza	7,34	7,26	7,29
No modelo urbanístico de Santiago	6,30	6,04	6,15
Na proxección internacional da cidade	7,56	7,28	7,40

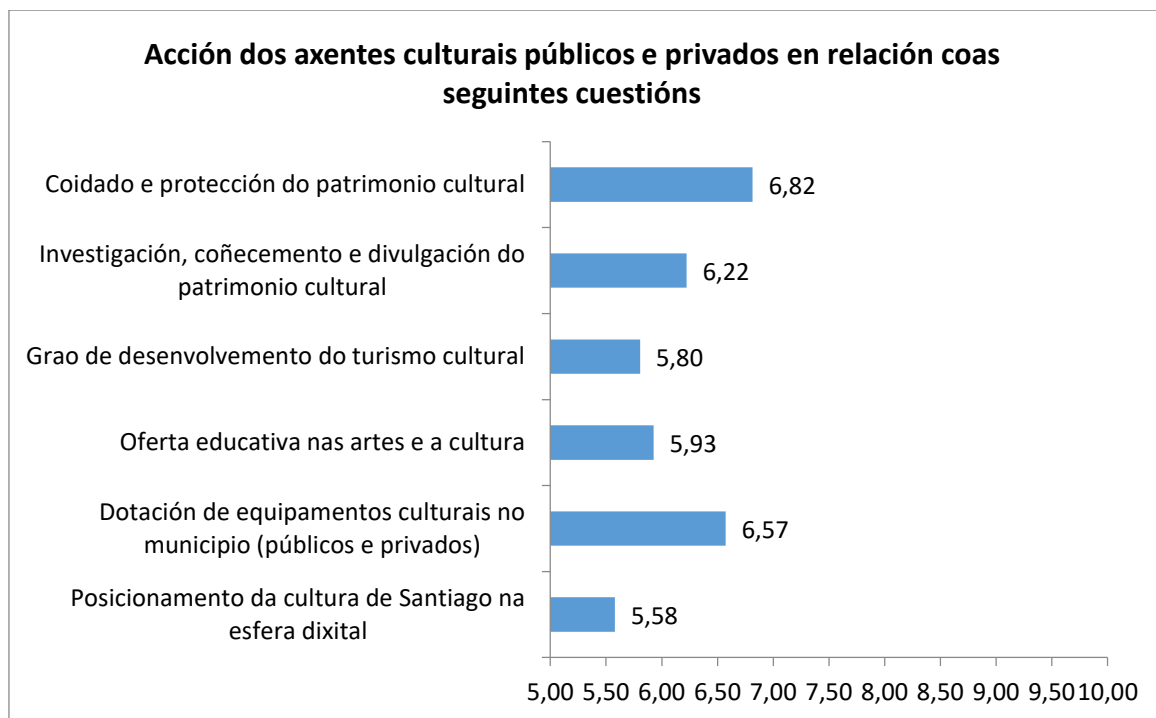
Tamén entre xéneros hai diferencias de valoración. Como podemos observar, as mulleres puntúan máis a importancia da cultura na economía local e o emprego, e na cohesión social da cidadanía de Santiago, e en conxunto consideran que a cultura ten un papel máis relevante na vida da cidade.

Outros contrastes salientables podémoslos atopar por tramos de idade. As persoas menores de 36 anos puntúan cun 7'76 a importancia da cultura na cohesión social da cidadanía, moi por riba da media, e cun 8'24 a súa influencia na identidade local (neste último aspecto os maiores de 54 anos quédanse nun 6'63).

2.1.2. INFRAESTRUTURAS E SERVIZOS CULTURAIS DA CIDADE

Neste segundo bloque preguntámonos por varios elementos transversais da oferta cultural da cidade (á marxe da programación) que atinxen tanto ás institucións públicas como ás entidades privadas ou ao tecido asociativo, como son o coidado e divulgación do patrimonio, o turismo cultural, a oferta educativa nas artes, os equipamentos existentes e o posicionamento dixital da cultura de Santiago. As valoracións medias son un punto máis baixas (arredor do 6) que no apartado anterior, o que semella indicar que sería necesario introducir melloras estruturais para que a cultura poida realizar todo o seu potencial en favor do desenvolvemento do municipio.

GRÁFICO 40

Encontramos os enfoques máis críticos no que respecta á esfera dixital, ao grao de maduración do turismo cultural, á oferta educativa nas artes e a cultura, e na investigación e divulgación do patrimonio, e apreciacións máis favorables na dimensión material, é dicir, no coidado e protección do patrimonio e na dotación de equipamentos culturais.

TÁBOA 23

Valore a acción que levan a cabo os axentes culturais públicos e privados en relación coas seguintes cuestións	Artes escénicas	Artes visuais	Cine e audiovisual	Libro, edición e bibliotecas	Música	Outros sectores creativos	Outros sectores de actividade	Patrimonio	Total
Oferta educativa nas artes e a cultura	5,48	5,52	5,78	6,57	5,88	5,14	6,52	5,79	5,93
Dotación de equipamentos culturais no municipio (públicos e privados)	6,10	6,18	6,08	7,35	6,28	6,85	7,11	6,79	6,57

Atendendo á adscripción por disciplinas artísticas vemos como hai diferentes percepcións nas preguntas pola oferta educativa e a dotación de equipamentos. O sector do libro e da edición valora en maior medida a oferta educativa (6'57) que os "outros sectores creativos" (5'14) ou o mundo das artes escénicas (5'48) e visuais (5'52). Tamén o sector do libro puntúa moi por riba da media a dotación de equipamentos culturais (7'35), mentres que os rexistros máis baixos atopámoslos no cinema (6'08) e nas artes escénicas (6'10). Esta táboa pode estar a informarnos de situacións descompensadas segundo gremios, é dicir, que haxa déficits na oferta formativa e de equipamentos en determinadas disciplinas artísticas.

TÁBOA 24 [Base: A título individual]

Valore a acción que levan a cabo os axentes culturais públicos e privados en relación coas seguintes cuestións	Ata 35 anos	De 36 a 54 anos	De 55 ou máis anos	Total
Oferta educativa nas artes e a cultura	5,94	5,81	6,36	5,93
Dotación de equipamentos culturais no municipio (públicos e privados)	6,29	6,55	7,08	6,62

En función dos tramos de idade, as persoas de máis de 54 anos teñen unha mellor percepción sobre a oferta educativa e a dotación de equipamentos, as persoas máis novas son as máis críticas en canto á dotación de equipamentos e as de idades intermedias son as que menos puntúan a oferta educativa.

En termos de xénero, as mulleres valoran peor o posicionamento dixital da cultura (5'23) que os homes (5'73), así como o grao de desenvolvemento do turismo cultural (5'64 no caso das mulleres e 5'94 no dos homes). Por outra parte, os individuos teñen unha mellor impresión sobre o coidado e protección do patrimonio (6'96) que as entidades (6'51).

2.1.3. SITUACIÓN DOS AXENTES CULTURAI S

Neste apartado achegarémonos á situación dos axentes culturais da cidade, a comezar polos comportamentos culturais da cidadanía.

GRÁFICO 41

O que suscita unha mellor valoración é o momento creativo da escena local, mentres que os consumos, hábitos e prácticas culturais da cidadanía son percibidos nun degrau máis baixo, superando lixeiramente o 6. En peor situación consideran que se encontra o tecido empresarial e o asociacionismo cultural, se ben neste tema as opinións difiren en función do ámbito ao que se pertenza: as persoas e entidades adscritas ao ámbito público teñen unha visión máis crítica que aqueles que responden desde o ámbito asociativo.

TÁBOA 25

Valore a acción que leva a cabo o sector da cultura en relación coas seguintes cuestións	Asociativo	Privado	Público	Total
Vitalidade do asociacionismo cultural do municipio	6,74	5,53	5,48	5,71
Dinamismo do tecido empresarial da cultura	6,21	5,50	5,34	5,56

Así mesmo, as mulleres teñen unha percepción máis positiva que os homes acerca dos consumos, hábitos e prácticas culturais da poboación, cousa que semella lóxica cando todas as estatísticas culturais indican que se trata dunha actividade moi feminizada, cun diferencial por xénero moi acusado. Dito doutro modo, as mulleres son en termos xerais máis consumidoras e "practicantes" de cultura que os seus homólogos masculinos.

TÁBOA 26 [Base: A título individual]

Valore o comportamento da poboación en relación con as cuestións seguintes	Feminino	Masculino	Total
Consumos culturais da poboación (compra de libros, discos, entradas para espectáculos etc.)	6,38	5,99	6,14
Hábitos e prácticas culturais da poboación (asistencia a museos ou bibliotecas, tocar un instrumento musical etc.)	6,64	6,10	6,31

Tamén as persoas máis novas mostran unha maior valoración dos consumos, hábitos e prácticas culturais que aquelas de maior idade. E igualmente se nos referimos á vitalidade asociativa, ao dinamismo empresarial e ao momento creativo da escena local (neste último aspecto as diferencias cos maiores de 54 anos superan o punto e medio).

TÁBOA 27 [Base: A título individual]

Valore o comportamento da poboación e o sector cultural en relación con as cuestións seguintes	Ata 35 anos	De 36 a 54 anos	De 55 ou máis anos	Total
Consumos culturais da poboación (compra de libros, discos, entradas para espectáculos etc.)	6,72	6,09	5,93	6,14
Hábitos e prácticas culturais da poboación (asistencia a museos ou bibliotecas, tocar un instrumento musical etc.)	6,78	6,34	5,93	6,31
Vitalidade do asociacionismo cultural do municipio	6,22	5,59	5,35	5,63
Dinamismo do tecido empresarial da cultura	5,82	5,23	5,35	5,33
Momento creativo da escena artística local	7,28	6,50	5,69	6,45

Do mesmo xeito que nos apartados anteriores, a disciplina artística á que se pertenza semella un factor determinante á hora de valorar a situación dos axentes. E isto permítenos entrar na dimensión laboral do traballo en cultura, o aspecto que obtén as puntuacións máis baixas de todo o cuestionario. En termos xerais podemos afirmar que para a maioría das persoas e entidades o principal motivo de preocupación ou o problema máis destacado é o que atinxe ás condicións laborais precarias das creadoras e profesionais da cultura.

TÁBOA 28

Valore a acción que leva a cabo o sector da cultura en relación coas cuestións seguintes	Artes escénicas	Artes visuais	Cine e audiovisual	Libro, edición e bibliotecas	Música	Outros sectores creativos	Outros sectores de actividade	Patrimonio	Total
Vitalidade do asociacionismo cultural do municipio	5,50	5,43	5,43	5,71	6,34	5,79	5,70	5,50	5,71
Dinamismo do tecido empresarial da cultura	6,04	4,86	5,85	5,30	6,14	5,07	5,45	4,86	5,56
Momento creativo da escena artística local	6,64	6,48	6,29	5,76	7,43	6,57	6,23	5,79	6,47
Situación laboral de artistas e creativos/os	4,11	2,81	4,04	4,48	4,33	3,57	4,55	4,36	4,12

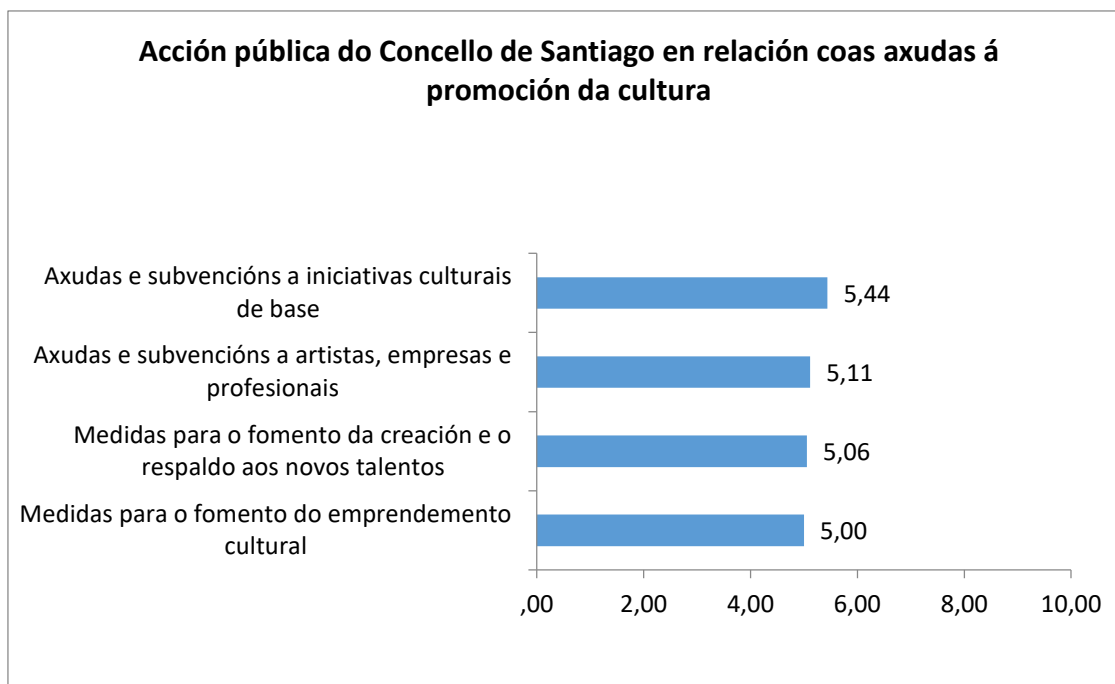
As puntuacións máis altas en canto á vitalidade asociativa, o dinamismo empresarial e o momento creativo corresponde ao sector da música. As máis baixas repártense entre os sectores do patrimonio e das artes visuais. Tamén o sector do libro puntúa especialmente baixo o momento creativo, a máis de punto e medio do sector da música. En calquera caso, as peores valoracións en todos os sectores recíbeas a situación laboral das creadoras, con especial énfase no sector das artes visuais (2'81), de "outros sectores creativos" (3'57) e do cinema (4'04).

Podemos completar este mapa da precariedade engadindo que en termos de xénero son os homes quen peor valoran a situación laboral actual (3'73), así como as persoas de idades comprendidas entre os 36 e 54 (3'74) e as persoas e entidades que operan no ámbito privado (3'91).

2.1.4. LIÑAS DE APOIO DO CONCELLO DE SANTIAGO A OUTROS AXENTES CULTURAI

Os seguintes apartados avaliarán a acción cultural do Concello de Santiago en catro grandes áreas: as liñas de apoio a outros axentes culturais, as características da oferta cultural municipal, os niveis de colaboración con outras institucións e colectivos e as medidas de fomento do acceso e da participación cultural da cidadanía. Comezamos pois polas liñas de apoio a terceiros.

GRÁFICO 42

As liñas de apoio do Concello de Santiago a axentes culturais reciben puntuacións moi próximas ao 5, as máis baixas do conxunto da acción cultural municipal. As sensacións melloran algo cando se trata das axudas e subvencións a iniciativas de base, e de feito nesta cuestión as respostas que proveñen do ámbito asociativo superan levemente o 6 (6'14).

TÁBOA 29

Avalíe a acción pública do Concello de Santiago en relación coas axudas á promoción da cultura	Asociativo	Privado	Público	Total
Axudas e subvencións a iniciativas culturais de base	6,14	5,09	5,53	5,44
Axudas e subvencións a artistas, empresas e profesionais	5,97	4,80	5,09	5,11
Medidas para o fomento da creación e o respaldo aos novos talentos	5,80	4,67	5,17	5,06
Medidas para o fomento do emprendemento cultural	5,94	4,56	5,10	5,00

Como podemos observar, é o ámbito privado o que mostra unha maior disconformidade coas liñas de apoio do Concello, a gran distancia do ámbito asociativo, e moi en particular nas axudas ao emprendemento e ao fomento dos novos talentos.

Tamén se advirten grandes diferencias nas respostas se estas se enuncian a título individual ou en representación dunha entidade. Os individuos son en todas as preguntas máis críticos que as entidades, e en tres delas suspenden a acción do goberno local.

TÁBOA 30

Avalíe a acción pública do Concello de Santiago en relación coas axudas á promoción da cultura	Individual	Entidade	Total
Axudas e subvencións a iniciativas culturais de base	5,17	6,02	5,44
Axudas e subvencións a artistas, empresas e profesionais	4,78	5,84	5,11
Medidas para o fomento da creación e o respaldo aos novos talentos	4,83	5,53	5,06
Medidas para o fomento do emprendemento cultural	4,78	5,48	5,00

Por disciplinas artísticas, as mellores valoracións proveñen do sector musical, e as peores das artes visuais (suspenden as catro liñas), do cinema e doutros sectores creativos.

TÁBOA 31

Avalíe a acción pública do Concello de Santiago en relación coas axudas á promoción da cultura	Artes escénicas	Artes visuais	Cine e audiovisual	Libro, edición e bibliotecas	Música	Outros sectores creativos	Outros sectores de actividade	Patrimonio	Total
Axudas e subvencións a iniciativas culturais de base	5,69	4,89	5,04	5,38	6,17	4,92	5,40	5,29	5,44
Axudas e subvencións a artistas, empresas e profesionais	5,42	4,33	4,88	5,30	5,35	4,54	5,26	5,21	5,11
Medidas para o fomento da creación e o respaldo aos novos talentos	5,08	4,32	4,56	5,21	5,62	5,15	5,13	5,00	5,06
Medidas para o fomento do emprendemento cultural	5,08	4,21	4,63	5,38	5,41	4,69	5,03	5,21	5,00

Segmentando por perfís profesionais tamén podemos extraer conclusións de interese. As peores valoracións proveñen do perfil artístico (lixeramente por baixo do aprobado en todas as liñas), particularmente nas axudas e subvencións a artistas, empresas e profesionais. Entre os xestores culturais puntúase por baixo da media as medidas para o fomento do emprendemento e as subvencións a iniciativas culturais de base.

TÁBOA 32 [Base: A título individual]¹¹

Avalíe a acción pública do Concello en relación coas axudas á promoción da cultura	Creación	Xestión	Comunicación	Educación	Financiamento	Activismo	Total
Axudas e subvencións a iniciativas culturais de base	4,87	5,09	5,21	5,35	5,14	5,46	5,17
Axudas e subvencións a artistas, empresas e profesionais	4,32	4,83	5,13	4,91	4,29	4,78	4,78
Medidas para o fomento da creación e o respaldo aos novos talentos	4,64	4,84	4,91	4,92	4,43	4,88	4,83
Medidas para o fomento do emprendemento cultural	4,57	4,69	5,03	5,00	4,43	5,13	4,78

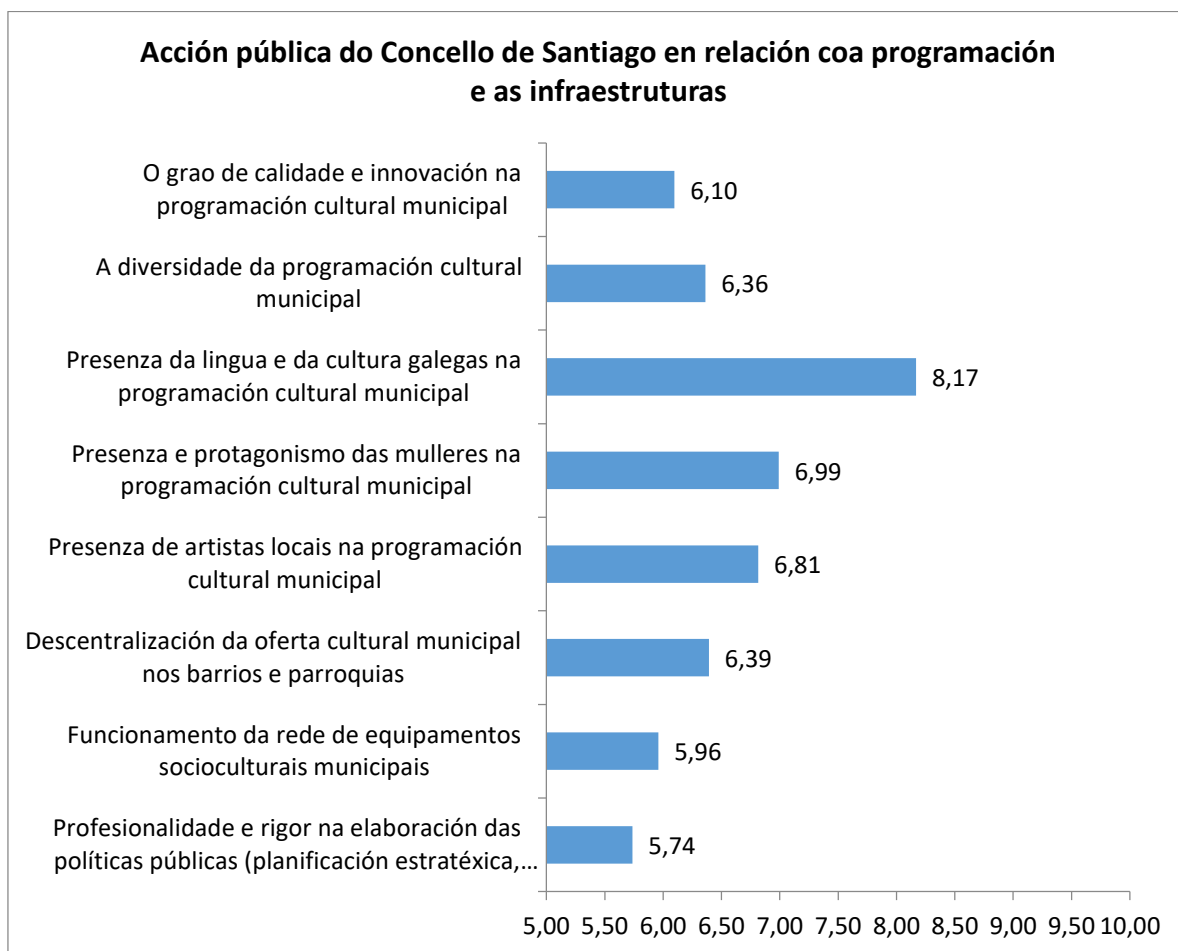
Tamén a xente máis nova (menores de 36 anos) é crítica neste apartado, especialmente nas liñas de fomento do emprendemento, que puntúan cun 4'22.

¹¹ Resposta múltiple e base filtrada aos cuestionarios a título individual.

2.1.5. CARACTERÍSTICAS DA OFERTA CULTURAL DO CONCELLO

Neste bloque temático abordaremos a programación cultural do Concello de Santiago, o funcionamento da rede de equipamentos socioculturais e a profesionalidade na elaboración das políticas culturais.

GRÁFICO 43

No que atinxe á programación cultural do Concello, as valoracións sitúanse por riba do 6 na calidade e innovación, na diversidade e na descentralización da oferta de actividades, arredor do 7 se nos referimos á presenza de artistas mulleres e de artistas locais na grella de programación e superando o 8 no que respecta á presenza da lingua e a cultura galega (a maior puntuación do cuestionario). O funcionamento da rede de equipamentos socioculturais tamén é valorado cun 6, e o aspecto que rexistrou unha puntuación máis baixa é o grao de profesionalidade na elaboración das políticas culturais, é dicir, a disposición de ferramentas de diagnose, planificación e avaliación.

As persoas e colectivos pertencentes ao ámbito asociativo son os que expresan un maior grao de acordo coa programación municipal, mentres que as posicións máis críticas podémolas atopar desde o ámbito privado. Con todo, móvense en parámetros non moi distantes.

TÁBOA 33

Avalíe a acción pública do Concello en relación coa programación e as infraestruturas	Asociativo	Privado	Público	Total
O grao de calidade e innovación na programación cultural municipal	6,67	5,85	6,13	6,10
A diversidade da programación cultural municipal	6,86	6,13	6,41	6,36
Presenza da lingua e da cultura galegas na programación cultural municipal	8,25	8,26	8,00	8,17
Presenza e protagonismo das mulleres na programación cultural municipal	7,25	6,99	6,86	6,99
Presenza de artistas locais na programación cultural municipal	7,08	6,71	6,82	6,81
Descentralización da oferta cultural municipal nos barrios e parroquias	6,89	6,18	6,40	6,39

Outro eixo significativo é o que distingue entre individuos e entidades. As entidades ofrecen maiores puntuacións que os individuos en todos os ítems excepto na pregunta sobre a presenza de mulleres artistas na programación, onde presentan rexistros similares. Precisamente nesa cuestión as mulleres mostran máis reservas que os homes (6'81 fronte a 7'12).

Por perfís profesionais, os artistas son quen valoran menos a calidade e a innovación na programación (5'65), e os xestores os que peor puntúan o grao de descentralización da oferta cultural (5'87).

Por idades, os maiores de 54 anos outórganlle un 5'96 á presenza de artistas locais na programación, en contraposición cos menores de 36 anos, que lle conceden un 6'78. Xustamente neste mesmo tema hai disparidade de opinións por disciplinas artísticas.

TÁBOA 34

Presenza de artistas locais na programación cultural municipal	Media
Artes escénicas	6,56
Artes visuais	5,63
Cine e audiovisual	6,61
Libro, edición e bibliotecas	6,95
Música	7,08
Outros sectores creativos	7,08
Outros sectores de actividade	7,15
Patrimonio	7,14
Total	6,81

Como podemos comprobar, os sectores da música, patrimonio, libro, outros sectores creativos e outros sectores de actividade manifestan unha satisfacción superior á media nesta cuestión, mentres que os axentes das artes escénicas, do cine e especialmente das artes visuais teñen unha peor impresión. Lembremos que o sector das artes visuais é o que sostivo unha posición máis crítica en canto á situación laboral dos artistas e en canto ás axudas municipais a axentes culturais.

En canto ao funcionamento da rede de equipamentos socioculturais, é percibido dun xeito diferente por mulleres e homes.

TÁBOA 35

Avalíe a acción pública do Concello en relación coa programación e as infraestruturas	Feminino	Masculino	Total
Funcionamento da rede de equipamentos socioculturais municipais	6,12	5,66	5,84

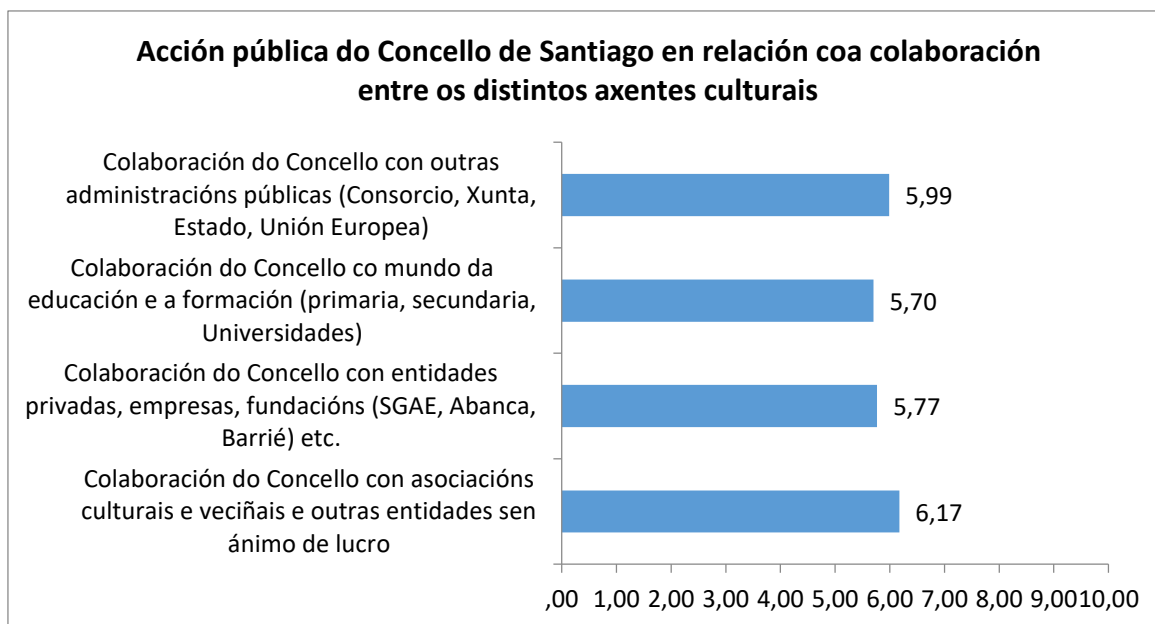
Por último, só indicar que no referido ao grao de profesionalidade e rigor na elaboración das políticas culturais locais, os perfís profesionais máis críticos son os xestores e os artistas, cunha puntuación de 5'45.

2.1.6. COLABORACIÓN DO CONCELLO CON OUTROS AXENTES

En canto ao hábito e intensidade da colaboración do Concello de Santiago con outras entidades, as respostas tamén oscilan arredor dos 6 puntos, se ben percíbese unha maior cooperación co tecido asociativo e con outras administracións públicas que co mundo educativo ou os axentes privados.

GRÁFICO 44

En termos xerais son as mulleres as que valoran máis positivamente este tema, especialmente en canto ao grao de colaboración do Concello co mundo educativo e coas outras administracións públicas. Nas outras dúas preguntas as puntuacións están máis próximas ás dos homes.

TÁBOA 36 [Base: A título individual]

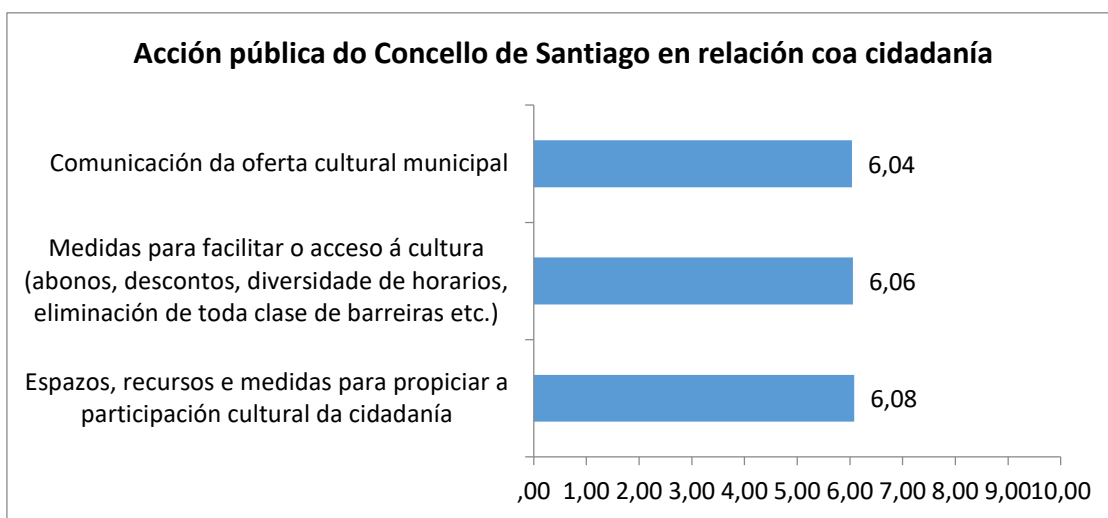
Avalíe a acción pública do Concello en relación coa cooperación entre os distintos axentes culturais	Feminino	Masculino	Total
Con outras administracións públicas (Consortio, Xunta, Estado, Unión Europea)	6,16	5,77	5,93
Co mundo da educación e a formación (primaria, secundaria, Universidades)	5,98	5,53	5,71
Con entidades privadas, empresas, fundacións (SGAE, Abanca, Barrié) etc.	5,80	5,58	5,67
Con asociacións culturais e veciñais e outras entidades sen ánimo de lucro	6,25	6,05	6,13

Por disciplinas artísticas, é o sector da música o que percibe unha maior cooperación do Concello con terceiros axentes, e o do cinema, o que menos. As entidades valoran máis a colaboración do Concello con axentes privados, empresas e fundacións (5'97) que os individuos (5'67).

2.1.7. ACCESO E PARTICIPACIÓN CULTURAL DA CIDADANÍA

Este último apartado cuantitativo está dedicado ás medidas que o Concello de Santiago implementa para facer chegar os contidos culturais á cidadanía e para propiciar a súa participación no feito creativo.

GRÁFICO 45

As tres cuestións propostas son puntuadas cun 6. Se o desagregamos por segmentos, veremos como as activistas e as profesionais da comunicación son quen mellor valoran a estratexia de comunicación do Concello, mentres que as xestoras culturais asígnanlle unha puntuación por baixo da media.

TÁBOA 37 [Base: A título individual]

Comunicación da oferta cultural municipal	Media
Creación	5,98
Xestión	5,76
Comunicación	6,47
Educación	5,75
Financiamento	5,00
Activismo	6,57
Total	6,05

Por tramos de idade, son as persoas menores de 36 anos as que manifestan unha visión máis crítica coa comunicación cultural do Concello, cun 5'56. Por contra, os maiores de 54 anos gardan mellor opinión (6'50).

En canto ás medidas para facilitar o acceso, só apreciamos diferencias relevantes entre os individuos, que as puntúan cun 6'20 e as entidades, cun 5'77.

Finalmente, nas vías de fomento da participación cultural, as mulleres teñen unha visión máis positiva que os homes (6'31 fronte a 6'05).

2.2. VALORACIÓNS CUALITATIVAS DOS AXENTES

2.2.1. PRINCIPAIS ACONTECEMENTOS CULTURAI EN SANTIAGO DE COMPOSTELA

No primeira das preguntas abertas do cuestionario pedímoslle ás persoas e entidades consultadas que indicasen, ao seu xuízo, cales foran os tres acontecementos culturais da cidade máis destacados do último ano, solicitándolles ademais que os clasificasen por orde de importancia.

En total foron sinaladas 81 actividades, das que 31 obtiveron máis dunha mención. Se eliminamos aquelas respostas máis xenéricas, tipo “concertos”, “exposicións de arte” ou “outros”, e seleccionamos as que foron mencionadas ao menos dúas veces, obteremos a seguinte listaxe de actividades.

TÁBOA 38

ACONTECEMENTOS CULTURAI DO ANO	MENCIONS
Cineuropa	75
Programación do Apóstolo - O Apóstolo das Mulleres	40
Son do Camiño	39
Curtocircuíto	21
Wos Festival	20
SELIC	18
Pórtico da Gloria (restauración / inauguración / visitas)	16
Festa do Banquete de Conxo	13
Feito a Man	11
Festas da Ascensión	11
Concertos da Real Filharmonía de Galicia, en xeral	9
Concerto de Rubén Blades	8
Exposicións CGAC / Aniversario	7
Programación Númax	5
Concerto de Sumrrá coa Real Filharmonía de Galicia	5
Womex ¹²	5
Exposición Mestre Mateo	4
Escenas do Cambio	4
Festival de Poesía "Alguén que respira"	3
Música en Compostela	3
Programación no Teatro Principal, en xeral	2
Exposición Catalá - Roca	2
Programación do Auditorio de Galicia, en xeral	2
De Lugares e Órganos	2
Exposición "A derradeira lección do mestre" / Exposicións sobre Castelao	2
Foliada no Gaiás	2
Liñas de axuda económica / Maiores orzamentos	2
Outono Códax	2

¹² A última edición de Womex en Compostela celebrouse en 2017

Destes 28 acontecementos, 12 corresponden a actividades musicais, 4 a artes visuais, 3 a cine e audiovisual, 3 a festas, 2 a artes escénicas, 2 a libro e creación literaria, 1 a patrimonio e 1 a “outras” (liñas de apoio a axentes culturais).

Se ademais do número de mencións atendemos ao criterio de xerarquización que as persoas e colectivos indicaron, é dicir, á gradación en importancia de cada actividade (primeiro, segundo ou terceiro posto), entón debemos establecer algún baremo de ponderación. Se lle asignamos 3 puntos a cada resposta en primeiro lugar, 2 puntos a cada resposta en segundo lugar e 1 punto ás respostas que ocuparon o terceiro lugar, entón obteremos a seguinte clasificación.

TÁBOA 39

CLASIFICACIÓN PONDERADA DE ACTIVIDADES		PUNTOS
1º	Cineuropa	169
2º	Programación do Apóstolo - O Apóstolo das Mulleres	93
3º	Son do Camiño	92
4º	Pórtico da Gloria (restauración / inauguración / visitas)	45
5º	Wos Festival	37
6º	SELIC	34
7º	Curtocircuíto	33
8º	Festa do Banquete de Conxo	27
9º	Feito a Man	20
10º	Festas da Ascensión	19

2.2.2. PRINCIPAIS DEBILIDADES E FORTALEZAS DA CULTURA EN SANTIAGO

Na segunda das preguntas abertas pedimos que enunciases as tres principais debilidades e as tres principais fortalezas da cultura en Santiago. Cumprimentaron este apartado un total de 134 persoas e/ou entidades, quen nos trasladaron 334 debilidades e 361 fortalezas. Agrupamos todos os comentarios en diferentes bloques temáticos para poder calibrar o peso relativo das diferentes opinións.

TÁBOA 40

PRINCIPAIS DEBILIDADES DA CULTURA EN SANTIAGO	MENCIONS
Mala coordinación entre axentes, entidades culturais e administracións	47
Comunicación / promoción / difusión deficiente	30
Turismo masivo, de pouca calidade, mal integrado / Excesiva orientación ao Xacobeo	28
Mala planificación / Falla de estratexias a longo prazo	21
Infrautilización de recursos patrimoniais e uso mellorable dos espazos	20
Localismo / Perda de proxección internacional	19
Falla de calidade / innovación / creatividade na oferta cultural	18
Dificultades de acceso da cidadanía e inclusión cultural	18
Orzamentos insuficientes / Falta de apoio institucional	17
Programación excesivamente atomizada / estacional	16
Precariedade laboral (baixa remuneración, retrasos nos pagamentos, intrusismo...)	11
Lei de espectáculos / Lexislación deficiente / Trámites administrativos	10
Escasa participación e implicación cidadá	10
Pouca iniciativa privada / Excesiva dependencia do sector público	9
Uso da cultura na loita partidista (prensa, non continuidade de políticas entre lexislaturas...)	9
Programación pouco variada / endogámica	8
Carencias na oferta cultural (música / artes visuais / teatro)	8
Despilfarro / Mala xestión económica	8
Empeoramento na situación do tecido cultural (crise económica, xestión anterior...)	7
Outros	6
Pouca oferta en galego / cultura local	5
Pouca oferta infantil / familiar	4
Cidade da Cultura de Galicia (mal uso / xestión)	3
Elitismo / esnobismo	2

Como podemos observar, as tres ideas máis recorrentes son as que atinxen á falla de coordinación entre os axentes culturais da cidade, á deficiente comunicación da oferta cultural e aos impactos negativos, mesmo en termos de identidade local, que se derivan do turismo masivo. Esta última postura semella antagónica con aquela outra que reclama unha maior proxección internacional, con máis actividades orientadas aos visitantes e un mellor aproveitamento das sinerxías entre cultura e turismo. Ambas sensibilidades conviven.

Tamén detectamos dúas visións aparentemente contrapostas entre os que pensan que a programación é demasiado dispersa e falta duns principios reitores ou liñas estruturais e os que consideran que o problema é a escasa variedade e a insistencia no mesmo perfil de actividades, cos mesmos artistas e para os mesmos públicos.

Neste sentido, e de cara a diversificar a programación desde os alicerces propios de Santiago, varias persoas propoñen unha maior colaboración entre o Concello e a USC para a promoción da cultura humanística e científica e para conectar ao estudantado coa vida cultural da cidade. Ou o impulso de programas centrados na posta en valor do patrimonio local. Ou o deseño de proxectos que fomenten a cultura de base.

Outra das ideas máis repetidas ten que ver co ámbito da xestión cultural. Proponse que se implanten ferramentas de planificación estratéxica e avaliación das políticas, que se cren unidades administrativas específicas e transversais para proxectos culturais, que se facilite a formación dos axentes culturais en clave profesional e que se constitúan novos espazos de produción e experimentación creativa.

TÁBOA 41

PRINCIPAIS FORTALEZAS DA CULTURA EN SANTIAGO	MENCIONS
Patrimonio artístico / Cidade cultural	67
Diversidade e descentralización cultural (institucións, artistas, oferta, barrios)	53
Poboación ilustrada e dinámica	40
Infraestrutura e equipamentos	32
Cultura popular, participación e tecido asociativo	29
Internacionalidade - promoción turística	28
Potencial creativo dos profesionais / Recursos humanos	24
Capitalidade autonómica e centralidade xeográfica	23
Universidade	21
Identidade galega (cultura e lingua)	18
Camiño de Santiago / cidade xacobeá	13
Formación artística e cultural (xestión, escolas, artistas)	11
Outros	2

A fortaleza máis valorada (ou ao menos a máis citada) ten que ver coa densidade cultural de Santiago e a súa abundancia de artistas e institucións, se ben tamén se fai énfase na tradición de consumos culturais que deriva da estrutura económica da cidade e do peso dos organismos públicos (Xunta, USC, Concello) e do funcionariado.

Outro dos aspectos salientados é a existencia dunha escena cultural alternativa que xurdiu hai varias décadas pola confluencia de xentes moi diversas (Santiago como punto de encontro e cruce de culturas), e que se mantén viva grazas ao activismo de bares, salas e outros espazos non institucionais de programación.

Tamén se fai alusión á morfoloxía da cidade, con amplas zonas verdes e de convivio e áreas de prioridade peonil que favorecen o encontro cultural.

2.2.3. COMENTARIOS E SUXESTIÓNS DOS AXENTES SOCIOCULTURAIS DE SANTIAGO

A última das preguntas abertas (e do cuestionario) daba a opción de achegar algún comentario libre, coa temática e o enfoque que cada quen considerase oportuno. Recibimos un total de 42 comentarios, todos eles de interese. A continuación mostraremos sintetizadas aquelas reflexións e propostas singulares que non foron xa apuntadas no apartado anterior (debilidades e fortalezas).

- Proposta de reabertura do cine Yago e de transformación da gardería da Alameda en espazo cultural, ao modo do Quiosco Alfonso da Coruña.
- Demanda dunha liña de axuda económica específica para as asociacións galegas profesionais da cultura e das artes con sede en Santiago.
- Solicitude dunha mellor conexión por internet no casco histórico e medidas para apoiar a implantación de actividades artísticas e artesanais na zona.
- Tomar exemplo do modelo de Málaga para o desenvolvemento cultural do municipio.
- Demanda dunha maior dotación técnica para os Centros Cívicos.

- Integración na web de Compostela Cultura de toda a programación cultural do municipio e non exclusivamente a do Concello.
- Proposta dunha maior participación da cidade en foros europeos e conexión con outras capitais do continente.
- Reflexión sobre a mutación da base económica da cidade (do maior peso da Universidade ao das administracións públicas, e de aí ao turismo) como un factor central á hora de deseñar novas políticas culturais.
- Suxestión dalgunhas liñas forza que deberan guiar a política cultural, como o carácter histórico e relixioso da cidade, o seu papel como porta de entrada e representación de Galicia (lingua, música folk, gastronomía) e a necesidade de agrupar as actividades culturais baixo ciclos / xornadas / programacións con identidades ben definidas.
- Proposta de mellora da sinalética da cidade que permita distribuír o fluxo de visitantes nun perímetro máis amplo que as prazas que rodean a Catedral. Parcialmente ligado con isto, necesidade da elaboración de unidades didácticas e materiais informativos para o turismo cultural baseados na historia e no patrimonio de Santiago.
- Solicitude dunha oferta máis ampla de residencias artísticas, encontros profesionais e axudas á formación.
- Valoración especial dalgunhas boas prácticas culturais da cidade, como Númax, Unitaria ou a Festa do Banquete de Conxo.

3. A MODO DE SÍNTESE

Neste capítulo final sintetizaremos as principais conclusións extraídas dos datos recollidos ou xerados no Informe Anual da Cultura 2018.

- ✓ A cultura ten un peso económico determinante na comarca de Santiago: 5'2% do PIB. De feito é a comarca de Galicia na que ten unha maior incidencia relativa, a distancia do Salnés (3'9% do PIB), Pontevedra (3'1%) ou A Coruña (2'9%). Na comarca de Santiago concéntrase un 16'3% do Valor Engadido Bruto do sector cultural en Galicia, e un 5'8% da poboación do país.
- ✓ A cultura achega 1.241 afiliacións á Seguridade Social no Concello de Santiago, un 3'2% do total de afiliacións do municipio, e 396 empresas, un 4% do total de empresas locais. En perspectiva autonómica, supón un 9'5% das afiliacións culturais de Galicia e un 11'7% das empresas culturais galegas. O perfil predominante nas empresas culturais de Santiago, ao igual que nas galegas, é o de entidades de pequena dimensión (un 92'9% dispoñen de entre 0 a 5 asalariados).
- ✓ No municipio de Santiago hai 86 editoras, un 18'1% das galegas, que en 2017 editaron 357 libros impresos, un 19'9% do total de Galicia.
- ✓ O gasto en cultura do Concello de Santiago situouse en 2016 en 9 millóns de euros, un 9'5% do gasto total liquidado pola administración local e unha media de 94€ por habitante e ano. Santiago é, xunto á Coruña, a cidade galega que máis inviste en cultura, e ocupa as posicións máis altas na comparativa con outras cidades españolas de similares características. O gasto municipal en cultura experimentou severos recortes entre 2010 e 2012, equivalentes a un 42%, para a continuación mostrar certa estabilidade até 2016. Nas anualidades de 2017 e 2018 aprobáronse uns orzamentos en cultura que implican un incremento do 13'4% a respecto do gasto cultural de 2016, até superar hoxe os 10 millóns de euros.
- ✓ Na última década houbo desde o Concello de Santiago unha aposta moi relevante polas subvencións nominativas a entidades culturais e un uso esporádico das subvencións en concorrencia competitiva para o tecido asociativo, profesionais e empresas da cultura. En 2009 destinábanse máis de medio millón de euros a subvencións nominativas, cifra que foi decaendo até 2013, para a continuación mostrar un certo estancamento na contorna dos 240.000 €. Entrementes, só se convocaron subvencións competitivas en 2008, 2009 e 2016, por valor de entre 40 e 50.000 €, e para o bienio 2018-19 cun importe de 150.000 €.
- ✓ Dos visitantes a Santiago en 2017, un 35'1% asistiron a algún centro cultural e un 14% a algunha actividade cultural. Estas porcentaxes supoñen un incremento substancial a respecto da tónica habitual desde 2012. Con todo, menos dun 1% dos visitantes viñeron a Santiago coa motivación principal de asistir a un evento cultural, feito que denota que existe marxe de mellora no papel que a programación cultural da cidade pode xogar na atracción turística e na prestación dun servizo de calidade ao visitante. Por outra parte, os visitantes manifestan un elevado grao de satisfacción a respecto dos museos e da oferta cultural (4'2 sobre 5), pero menor que a que lle atribúen ao conxunto da súa experiencia na cidade.
- ✓ A peregrinación a Santiago viviu unha formidable expansión entre os anos 2008 e 2017, multiplicando o número de peregrinos por 2'4 e superando a cifra dos 300.000. Dous dos fenómenos máis salientables a este respecto son os da feminización (as peregrinas xa case representan o 50%) e da internacionalización (os peregrinos estranxeiros supoñen o 56% do total).

- ✓ Entre a poboación da área xeográfica conformada polas comarcas da Barcala, Sar e Santiago, os principais hábitos culturais son “escoitar música, ver películas, series, documentais” cun 88’1% e a lectura cun 58’4%. As prácticas culturais máis destacadas son as artes plásticas (“pintura, debuxo, fotografía, vídeo...”) cun 13’6%, as actividades musicais (“tocar un instrumento, cantar nun coro...”) cun 5’5% e as artes escénicas (“ir a baile, facer teatro...”), tamén cun 5’5%. En canto ás actividades culturais ás que asistiron no último ano, un 67’8% cita as festas populares, verbenas e orquestras, un 42’4% os espectáculos musicais, un 40’2% os museos, exposicións e arquivos, e un 33’1% as funcións de teatro, monicreques ou contacontos, incluíndo as proxeccións de cine. Aproximadamente un 32% da poboación le máis dunha vez á semana e un 30% de forma máis esporádica.
- ✓ O Auditorio de Galicia, principal organismo xestor da programación cultural do Concello de Santiago, organizou en 2017 un total de 792 actividades, máis de dúas por día de media. Nesas actividades participaron 131.779 espectadores, dos que un 29’1% asistiron a eventos musicais, un 21’3% a proxeccións de cine, un 20% a funcións de artes escénicas, un 18’6% a programacións didácticas e un 7’2% a exposicións. A taxa de ocupación media anual no edificio do Auditorio de Galicia foi do 67’2% e de 521 persoas por actividade. A taxa de ocupación media no Teatro Principal foi dun 43’4% e de 166 persoas por actividade. A taxa de retorno económico, é dicir, a recadación en billeteira a respecto dos recursos investidos polo Auditorio de Galicia nas actividades culturais, foi dun 19’6%.
- ✓ Os axentes socioculturais de Santiago coinciden en atribuírle á cultura unha notable importancia (7 puntos) no devir da vida local, en particular no atractivo que implica para a poboación do resto de Galicia, na proxección internacional da cidade e no turismo (é dicir, en termos de imaxe ou marca), ademais de servir como reforzo da identidade local. Menores son as puntuacións que lle asignan ao seu impacto na actividade económica e o emprego, percepción que contrasta cos datos das estatísticas oficiais que expuxemos con anterioridade. Ben é certo que as respostas difiren significativamente en función do xénero e das disciplinas artísticas. As mulleres concédenlle maior importancia á cultura, e moi en particular na súa vertente económica e como factor de cohesión social. As persoas e colectivos adscritos ás artes visuais e ao patrimonio puntúan máis alto este ítem que o sector das artes escénicas e do libro.
- ✓ As infraestruturas e os servizos culturais da cidade semellan aceptables para a meirande parte dos axentes, con valoracións que roldan os 6 puntos. Con todo, a distancia dun punto a respecto da importancia local da cultura semella indicar que cómpre tomar medidas para que esta poida realizar todo o seu potencial en favor do desenvolvemento do municipio. Suscitan as apreciacións máis favorables os aspectos materiais, como o coidado e protección do patrimonio ou a dotación de equipamentos. Nun chanzo inferior teríamos a investigación, coñecemento e divulgación do patrimonio, a oferta educativa en arte e cultura, e o grao de desenvolvemento do turismo cultural. A puntuación máis baixa recíbea o posicionamento dixital da cultura de Santiago.
- ✓ En canto á situación dos axentes, percíbese un bo momento creativo da escena local, uns aceptables consumos, prácticas e hábitos culturais da poboación, unha peor circunstancia do tecido asociativo e sobre todo das empresas, e unhas malas condicións laborais de artistas e creativos (o aspecto que recibe a puntuación máis baixa de todo o cuestionario e onde se identifica o principal problema). Trazando un perfil tipo, serían os homes de mediana idade (36 a 54 anos) que traballan nas artes visuais desde o ámbito privado quen manifestan unhas posicións máis críticas ao respecto.

- ✓ As liñas de apoio do Concello de Santiago a outros axentes reciben un aprobado básico (5), a valoración máis baixa do conxunto da acción cultural municipal. Neste marco, as subvencións a iniciativas culturais de base son lixeiramente mellor puntuadas que as axudas a artistas, empresas e profesionais, as medidas para o respaldo dos novos talentos e as liñas de fomento do emprendemento en cultura. A maior desconformidade coas liñas de apoio do Concello é a expresada polas persoas e entidades do ámbito privado, e a mellor opinión, a que se manifesta desde o ámbito asociativo. Neste caso o perfil tipo das posicións máis críticas sería o dun individuo (muller ou home) menor de 36 anos e que traballa como artista ou xestor cultural nas artes visuais e/ou no cine desde o ámbito privado.
- ✓ A programación cultural do Concello de Santiago é mellor valorada que as súas liñas de apoio a outros axentes. Supera levemente o 6 en canto á súa calidade e/ou innovación, á diversidade da oferta e á descentralización en barrios e parroquias, roldando o 7 se falamos da presenza da muller e dos artistas locais na programación, e rebasando o 8 en canto á presenza da lingua e da cultura galega. O funcionamento da rede de equipamentos socioculturais está peor considerado, e tamén se detectan carencias a respecto da profesionalidade e rigor na elaboración das políticas culturais locais. De novo é desde o ámbito asociativo onde máis se valora a programación e no ámbito privado onde se recollen as puntuacións máis baixas. No que atinxe á presenza de artistas locais, os máis críticos son os sectores das artes visuais, das artes escénicas e do cine, e os máis favorables os sectores da música e do libro e a edición.
- ✓ O grao de colaboración do Concello con outras institucións e entidades tamén se considera aceptable (6), se ben as puntuacións son maiores cando se refire á colaboración co tecido asociativo da cidade e con outras administracións públicas que co mundo educativo ou coas entidades privadas. Neste bloque temático son as mulleres e o sector da música quen manifestan unha mellor opinión.
- ✓ A estratexia de comunicación do Concello tamén recibe un 6, dándose a circunstancia de que son as profesionais da comunicación quen mellor a valoran. En canto ás medidas para facilitar o acceso á cultura da cidadanía e a súa participación no feito creativo, tamén son puntuadas cun 6.
- ✓ Para as persoas e colectivos consultados, os acontecementos culturais máis destacados do último ano foron: o festival Cineuropa, a programación das Festas do Apóstolo – O Apóstolo das Mulleres, o festival Son do Camiño, o remate da restauración e a abertura ao público do Pórtico da Gloria, o WOS Festival, a feira SELIC (Semana do Libro de Compostela), o festival Curtocircuíto, a Festa do Banquete de Conxo, o festival Feito a Man e as Festas da Ascensión.
- ✓ No que atinxe ás principais debilidades da cultura en Santiago, recóllese un espectro moi amplo de temas, se ben despuntan tres: a escasa coordinación entre os axentes culturais da cidade, as deficiencias na comunicación da oferta cultural e os impactos negativos derivados do turismo masivo. Tamén hai numerosas referencias á xestión cultural: planificación, usos dos espazos, programación, normativas, canles de acceso da cidadanía á cultura etc. Entre os distintos comentarios atópanse posicións aparentemente antagónicas: mentres unhas persoas denuncian a perda de proxección internacional da cidade, outras reclaman unha oferta cultural máis orientada á poboación residente.
- ✓ Entre as principais fortalezas destácanse o carácter patrimonial de Santiago e o seu rol como capital cultural de Galicia (non só política ou administrativa), o denso tecido cultural, con abundante presenza de artistas e institucións, e unha base social e asociativa moi viva e dinámica. Outras das fortalezas indicadas son a dimensión internacional da cidade, o papel da Universidade e a lingua e a cultura galega.

**INFORME ANUAL DA CULTURA
EN SANTIAGO DE COMPOSTELA
2018**